

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Marek Vozka

**Směrnice o preventivní restrukturalizaci a její
implementace do českého právního řádu**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Klára Hurychová, Ph.D.

Katedra: Obchodní právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 06. 03. 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 137 702 znaků včetně mezer.

Marek Vozka

V Praze dne 06. 03. 2024

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce JUDr. Kláře Hurychové, Ph. D., z Právnické fakulty Univerzity Karlovy za odborné vedení a dále své rodině, která mi byla oporou během studia.

Seznam zkratk

Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132.
Insolvenční zákon nebo IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie.
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie.
Zákon nebo ZOPR	Zákon č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci.
Nářízení	Nářízení Evropského Parlamentu a Rady Evropské unie 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení.
Slovenský zákon	Zákon č. 111/2022 Z. z., o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
EU	Evropská unie.
StaRUG	Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen (Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz - StaRUG).
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).
ReO	Bundesgesetz, mit dem zur Umsetzung der Richtlinie über Restrukturierung und Insolvenz ein Bundesgesetz über die Restrukturierung von Unternehmen geschaffen wird sowie die Insolvenzordnung, das Gerichtsgebührengesetz, das Gerichtliche Einbringungsgesetz, das Rechtsanwaltstarifgesetz und die Exekutionsordnung geändert werden BGBl. I Nr. 147/2021.

Obsah

Prohlášení.....	I
Poděkování.....	II
Seznam zkratk	III
Obsah	4
Úvod.....	7
1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023	9
1.1 Účel Směrnice	9
1.2 Působnost Směrnice	10
1.3 Základní pojmy Směrnice	11
1.3.1 Pojem podnik	11
1.3.2 Pojem finanční obtíže	12
1.3.3 Pojem hrozící úpadek.....	13
2 Preventivní restrukturalizace	14
2.1 Charakteristika a podstata preventivní restrukturalizace	14
2.2 Principy preventivní restrukturalizace	17
2.1.1 Princip flexibility	17
2.1.2 Princip neformálnosti.....	17
2.1.3 Princip neuniverzálnosti.....	18
2.1.4 Princip konsenzuality	18
2.1.5 Princip kontroly	19
3 Zákon o preventivní restrukturalizaci	19
3.1 Účel zákona	19
3.2 Přínosy zákona a jeho možná úskalí oproti soukromoprávnímu vyjednávání	20
3.3 Působnost zákona	22

3.3.1	Působnost věcná.....	22
3.3.2	Působnost osobní	23
3.3.3	Působnost místní	24
3.4	Příprava preventivní restrukturalizace	25
3.4.1	Přípustnost a zahájení preventivní restrukturalizace.....	25
3.4.2	Sanační projekt.....	28
3.4.3	Restrukturalizační plán	29
3.4.4	Obsah restrukturalizačního projektu	30
3.4.4.1	Restrukturalizační opatření.....	31
3.4.4.2	Spravedlnost restrukturalizačního plánu a test spravedlnosti.....	32
3.4.4.3	Přijetí restrukturalizačního plánu.....	34
4	Mezinárodní srovnání vnitrostátních úprav preventivní restrukturalizace	37
4.1	Úvod do mezinárodního srovnání	37
4.2	Srovnání úprav moratoria.....	37
4.3	Srovnání osobní působnosti	41
4.4	Srovnání institutu cross-class cram down	43
5	Preventivní restrukturalizace a reorganizace v České republice.....	49
5.1	Úvod k srovnání preventivní restrukturalizace a reorganizace v České republice	49
5.2	Účel preventivní restrukturalizace a účel reorganizace.....	49
5.3	Přístup k preventivní restrukturalizaci a reorganizaci.....	50
5.3.1	Zahájení preventivní restrukturalizace a reorganizace	51
5.3.2	Průběh preventivní restrukturalizace a reorganizace	53
5.3.3	Závěr srovnání preventivní restrukturalizace a reorganizace	58
5.4	Koexistence preventivní restrukturalizace a reorganizace	58
6	Předpokládaná využitelnost preventivní restrukturalizace v České republice.....	59

Závěr	61
Seznam použitých zdrojů	64
Seznam použité literatury:	64
Příloha 1	70
Název diplomové práce.....	71
Abstrakt.....	72
Klíčová slova	73
Název diplomové práce v anglickém jazyce.....	74
Abstrakt v anglickém jazyce	75
Klíčová slova v anglickém jazyce.....	77

Úvod

Finanční potíže dlužníka, který se v důsledku neuspokojivých finančních výsledků svého podnikání dostal do více či méně tíživé finanční situace, jsou neodmyslitelnou součástí tržní ekonomiky. Řešením těchto potíží se v právu zabývá především právo insolvenční, které bylo v porevoluční době reprezentováno především dvěma předpisy a to Zákonem o konkursu a vyrovnání a Insolvenčním zákonem. Oba tyto předpisy přinášely a přinášejí právní rámec k řešení těch nejvážnějších finančních potíží, kdy se dlužník nachází v kvalifikovaném stavu úpadku či hrozícího úpadku.

V historickém vývoji insolvenčního práva docházelo a stále dochází ke snaze přiklonit napravení finančních potíží k sanačním řešením. Druhým prvkem, který se vyskytuje, je snaha finanční potíže řešit včas tak, aby dlužník stále měl dostatek možností uspokojit své věřitele. Obě tyto snahy adresuje Směrnice o preventivní restrukturalizaci Směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2017/1132 (dále jen jako „Směrnice“), která mimo jiné přináší ucelený sanační rámec pro řešení finančních potíží včas tak, aby mohlo být předejito úpadku. Tímto rámcem je proces preventivní restrukturalizace a právě této části Směrnice a navazující implementační úpravě České republiky se bude věnovat tato práce. Vzhledem k určité pojmové rozpolcenosti při označování dlužníka mezi jednotlivými úpravami na úrovni Evropské unie a České republiky se v této práci budeme striktně držet pojmu podnik na úrovni Evropské unie a pojmů obchodní korporace potažmo dlužník v případech preventivní restrukturalizace a reorganizace v České republice. V případech zahraničních úprav a případech obecných se přidržíme také pojmu dlužník.

Cílem této práce je představit Směrnici jako rámec pro národní implementaci úpravy preventivní restrukturalizace a následně především představit a podrobit kritickému zkoumání implementační úpravu Směrnice do právního řádu České republiky.

Hlavní otázkou, na kterou se tato práce pokusí odpovědět je: Bude česká implementace úpravy preventivní restrukturalizace úspěšná a bude efektivně používána v praxi tak, aby pomohla obchodním korporacím a jejich věřitelům?

Dále se tato práce pokusí odpovědět na otázky: Je česká implementace právní úpravy srovnatelná s úpravami našich nejbližších geografických sousedů?

Je implementační úprava podobná sanačnímu řešení v podobě reorganizace, a podařilo se jí vyhnout se určitým chybám, kterými úprava reorganizace disponuje?

K zodpovězení těchto vědeckých otázek práce využívá především vědecké metody deskripce a komparace. Deskripce je používána v první části práce k popisu Směrnice a její implementace do českého právního řádu. Komparace následně převažuje v druhé polovině práce, která je zaměřena na mezinárodní srovnání a srovnání s úpravou reorganizace.

Práce je rozdělena do 6 kapitol, a to bez úvodu a závěru. První kapitola představuje Směrnici, definuje její klíčové pojmy a v krátkosti představuje historický vývoj, na jehož prozatímním konci Směrnice stojí. Druhá kapitola představuje preventivní restrukturalizaci jako koncept a také principy, na kterých stojí. Třetí část se zabývá samotnou českou implementační úpravou, jejím účelem a potenciálními přínosy a úskalími pro české podnikatelské prostředí. Dále také popisuje základní prvky procesu, který je třeba podstoupit, aby podnikatel mohl projít celým procesem preventivní restrukturalizace. Ve čtvrté části jsou klíčové instituty české úpravy srovnávány s úpravami Německa, Rakouska a Slovenska. Pátá část se zabývá porovnáním české úpravy preventivní restrukturalizace s českou úpravou reorganizace s důrazem na přístup k těmto dvěma institutům a na jejich průběh a dále pak na jejich efektivní koexistenci v právním řádu. V šesté části je následně na základě zjištěných poznatků a argumentů předložených v této práci zhodnocena předpokládaná využitelnost preventivní restrukturalizace v praxi.

Práce vychází z právní úpravy účinné k 1. 1. 2024.

1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023

1.1 Účel Směrnice

Cílem první části této práce je představit Směrnici jako současné vyvrcholení snahy o přednesení sjednoceného rámce pro členské státy Evropské unie v oblasti preventivní restrukturalizace.

Dlouhé období stagflace ve Spojených státech amerických v 70. letech minulého století bylo jedním z hlavních důvodů, které vedly k přehodnocení přístupu k řešení krizových situací dlužníků.¹ Právě toto vedlo k prvnímu ucelenému legislativnímu rámci, jenž přinášel v praxi použitelný sanační pohled na řešení situací, kdy se dlužníci dostaly do finančních obtíží. Praxe před tímto obdobím sice znala sanační způsoby řešení úpadku, ovšem ten byl v podobě tehdejší úpravy v praxi nepoužitelný.²

V roce 1978 došlo k velké novele insolvenčního práva ve Spojených státech amerických, která poprvé vnesla do oblasti řešení krizových situací dlužníků přístup, který byl přístupem sanačním, a především přístupem založeným na konsenzu mezi dlužníkem a jeho věřiteli.³ Tato změna byla inspirací pro ostatní vyspělé státy světa, aby do svých právních řádů postupně, v následujících desetiletích, zaváděly a zdokonalovaly sanační a konsenzuální přístup k řešení úpadkových situací dlužníků. Motivaci k těmto krokům zcela určitě dodával i fakt, že míra uspokojení věřitelů v rámci likvidačních řešení úpadku je a byla nízká.⁴ Jedním z hlavních důvodů pro tento stav je především to, že dlužníci se do formálně potvrzeného stádia insolvence dostávají většinou dávno potom, co prožívají vážné finanční obtíže a jsou prakticky vyprázdněni po stránce aktiv.⁵ Ve faktickém stavu úpadku již tedy jsou, a to dokonce až tři roky předtím, než dojde k jeho formálnímu potvrzení.⁶ Řešení krizové situace tedy v takovém systému přichází pozdě a bez větších šancí na záchranu podnikatele. Nástroje, řešící krizové situace s předstihem, se snaží přinést právě Směrnice.

¹ SCHÖNFELD, Jaroslav; KUDĚJ, Michal; HAVEL, Bohumil; SPRINZ, Petr, a kol., 2021. Preventivní restrukturalizace: Revoluce v oblasti sanací podnikatelských subjektů. C. H. Beck. In: s. 2, ISBN 978-80-7400-825-2.

² Schönfeld, Kuděj, Sprinz, et al. 2021, s. 2 [op. cit.].

³ SKEEL, David, 2001. Chapter Five Raising the bar with the 1978 Bankruptcy code. In: *Debt's Dominion: A History of Bankruptcy Law in America*. In: s. 131-159, Princeton University Press. ISBN 978-0691088105.

⁴ NOVOTNÁ, Vendula, 2019. Srovnání míry uspokojení věřitelů v závislosti na způsobu řešení úpadku. In: s. 47, Diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

⁵ ARLTOVÁ, Markéta, PLAČEK, Jan, SMRČKA, Luboš: Parametry insolvenčních řízení ve vyspělých zemích a jejich závislost na výkonnosti ekonomiky. In: s. 17, In: *Ekonomika a Management 2/2015*, Vysoká škola ekonomická v Praze.

⁶ SCHÖNFELD, Jaroslav, KUDĚJ, Michal, 2021. Preventivní restrukturalizace. In: s. 160-161, Triton. ISBN 978-80-7553-952-6.

Výsledkem výše uvedeného je po desetiletí se vyvíjející intenzivní snaha pomoci dlužníkům řešit jejich finanční problémy co nejdříve. Tato snaha je v rámci Evropské unie momentálně reprezentována Směrnicí, jejímž účelem je vytvořit harmonizované prostředí a jednotný přístup ke konsenzuální a především preventivní restrukturalizaci podniku v rámci Evropské unie.⁷

1.2 Působnost Směrnice

Směrnicí o preventivní restrukturalizaci lze rozdělit na dvě základní oblasti. Tato práce, jak již bylo uvedeno v úvodu, se bude zabývat pouze částí Směrnice, která se týká úpravy preventivní restrukturalizace. Článek 1 Směrnice tedy logicky vymezuje působnost pro obě tyto oblasti a dává státům možnost poměrně značné diskrece v nastavení působnosti národních implementačních předpisů.⁸

Text Směrnice vymezuje působnost jednak pozitivně a jednak negativně. V pozitivním vymezení Směrnice svou působnost určuje tak, že stanoví pravidla pro rámce preventivní restrukturalizace, která budou k dispozici podnikům v situaci hrozícího úpadku.⁹ Pojem hrozící úpadek ovšem nelze vykládat pouze doslovně ve smyslu znění zákona č. 182/2006 Sb. Insolvenční zákon (dále jen „Insolvenční zákon“).¹⁰ O jeho obtížné interpretaci v rámci Směrnice se tato práce zmíní později. Dále Směrnice vymezení opatření ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení.¹¹

V negativním vymezení působnosti pak Směrnice stanoví subjekty, na které se její znění nebude vztahovat. Konkrétně lze negativní vymezení shrnout do třech skupin subjektů, na něž Směrnicí nebude možné aplikovat. Těmi jsou finanční instituce, na které se vztahuje zvláštní úprava, veřejné subjekty, které jsou rovněž řešeny speciálními pravidly, a fyzické osoby, jejichž vyjmutí je odůvodněno především v recitálu 21 Směrnice.¹² Nad rámec tohoto mohou členské státy v rámci implementace vyloučit i další finanční subjekty, které Směrnice přímo neuvádí.¹³ Na druhé straně

⁷ Schönfeld, Kuděj, 2021 s. 32, [op. cit.].

⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132. čl. 1.

⁹ Směrnice, čl. 1 odst. 1 písm. a). [op. cit.].

¹⁰ Ust. 3 odst. 5 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení.

¹¹ Směrnice, čl. 1 odst. 1 písm. c). [op. cit.].

¹² Směrnice, recitál 21. [op. cit.].

¹³ Směrnice, čl. 1 odst. 3. [op. cit.].

Směrnice umožňuje omezit působnost pouze na právnické osoby.¹⁴ Toto omezení ve své podstatě využívá a svým způsobem dokonce překračuje i český implementační předpis, jak bude popsáno níže.

1.3 Základní pojmy Směrnice

Pro další analýzu textu a dopadů Směrnice je nutné v krátkosti definovat některé klíčové pojmy, které se v rámci Směrnice vyskytují. Zároveň je nutné upozornit, že pojmová nejednoznačnost je jedním z problémů textu Směrnice. Konkrétní pojmové rozpory budou rozebrány níže.

1.3.1 Pojem podnik

Směrnice sama o sobě neobsahuje definici pojmu podnik ve svém psaném textu, lze se proto domnívat, že bude nutné tento pojem vyložit v souladu s ustálenou soudní a akademickou praxí na úrovni práva Evropské unie.

Pojem podnik nalezneme v primárním právu Evropské unie ve člancích 101 a 102 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“). Články 101 a 102 SFEU se věnují základní úpravě soutěžního práva. Pojem podnik byl tedy na evropské úrovni vytvářen především v souvislosti s právem soutěžním. SFEU nicméně neobsahuje jeho přesnou definici, a tak se obsah pojmu vyvíjel především v judikatuře. První definici pojmu podnik přinesl rozsudek Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“) ve věci Hofner.¹⁵ Vzhledem k tomu, že rozsudek byl vydán v roce 1991, tak neexistuje jeho autentická česká verze. Nicméně české znění definice podniku je odvozováno z rozsudků pozdějších, které rozsudek Hofner citují. Volné přeložení definice obsažené v rozsudku Hofner bychom našli například v rozsudku Nejvyššího správního soudu: *„Soudní dvůr Evropské unie již v rozsudku ze dne 23. 4. 1991, Höfner a Elser proti Macrotron, C-41/90, konstatoval, že se jedná o každou jednotku vykonávající hospodářskou činnost bez ohledu na její právní formu či způsob financování“*¹⁶. Z této definice lze vyvodit, že podnik má v tomto smyslu dva definiční znaky. Jedná se o jednotku bez ohledu na její právní formu a tato jednotka

¹⁴ Směrnice, čl. 1 odst. 4. [op. cit.].

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2020 sp. zn. 1 As 52/2020-36.

¹⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2020 sp. zn. 1 As 52/2020-36.

zároveň vykonává hospodářskou činnost. Tato definice byla v nedávné době potvrzena také pozitivním právem Evropské unie.¹⁷

Výše uvedenou definici je nicméně nutné přizpůsobit tak, aby byla použitelná v kontextu znění Směrnice, a také, aby taková definice byla použitelná pro českou vnitrostátní implementaci. Na úrovni Směrnice je pojem podnik omezen článkem 1, bodem 2. Další určení obsahu pojmu je ponecháno na vnitrostátní úpravě. Směrnice by měla pomáhat především malým a středním podnikům, což vyplývá například z recitálu 17 Směrnice.¹⁸ Pomoci malým a středním podnikům k levnějšímu a méně formálnímu způsobu restrukturalizace byl také jeden z původních záměrů při tvorbě Směrnice.¹⁹ Pro vymezení malých a středních podniků je nutné zohlednit jiný sekundární předpis Evropské unie a také doporučení Komise ze dne 6. května 2003 o definici mikro podniků, malých a středních podniků.²⁰

Česká republika využila v míře možná až příliš vysoké, jak bude blíže později rozebráno, možnost omezení působnosti Směrnice pouze na právnické osoby. Dokonce došlo k omezení pouze na obchodní korporace, proto lze předpokládat, že v českém prostředí splyne pojem podnik ve smyslu Směrnice s pojmem obchodní korporace.²¹

1.3.2 Pojem finanční obtíže

Pojem finanční obtíže je v textu Směrnice zmiňován především v preambuli v rámci jednotlivých recitálů. Směrnice hovoří o pomoci podnikům ve finančních obtížích jako o jednom z hlavních cílů Směrnice.²² Tím ovšem vzniká jeden z prvních interpretačních problémů Směrnice, jelikož samotný text nijak nedefinuje obsah pojmu finanční obtíže. Jednoznačnosti pojmu nepomáhá ani fakt, že Směrnice používá pojem finanční obtíže pro označení minimálně několika situací.

Odhlédneme-li od situací, kdy je pojem finanční obtíže využíván až zcela samoúčelně a bez jakkoliv interpretovatelného obsahu jako například „*aby životaschopné podniky a podnikatelé ve*

¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1 ze dne 11. prosince 2018 o posílení postavení orgánů pro hospodářskou soutěž v členských státech tak, aby mohly účinněji prosazovat pravidla, a o zajištění řádného fungování vnitřního trhu čl 2 odst. 1 bod 10.

¹⁸ Směrnice, recitál 17. [op. cit.].

¹⁹ G. PAULUS, Christoph a DAMMANN, Reinhard, 2021. European Preventive Restructuring an Article-by-Article Commentary. In: s 77. Beck/Hart/Nomos. ISBN 9781509938810.

²⁰ Směrnice, recitál 18. [op. cit.].

²¹ MORAVEC, Tomáš, 2021. Evropské insolvenční právo. In: s. 133, C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-832-0.

²² Směrnice, recitál 1. [op. cit.].

finančních obtížích měli přístup k účinným vnitrostátním rámcům preventivní restrukturalizace“, pak je při ostatních užitích zřejmé, že pojem finanční obtíže označuje ne nutně krátký časový úsek existence podniku, ve kterém se podniku nedaří ekonomicky optimálním způsobem.²³ Tuto rozpolcenost lze nalézt například v recitálu 21 a 24 Směrnice. Směrnice pojem finanční obtíže používá pro období jak na pomyslném počátku časového úseku, kde můžeme hovořit o obtížích jinak zcela životaschopného podniku, který možná ani žádný externí zásah nepotřebuje, tak na druhé straně tj. na konci tohoto úseku, kdy se pod pojmem finanční obtíže skrývá existující úpadek bez šance na sanační řešení. To samo o sobě vytváří problém definovat, jakým podnikům a v jakém stádiu má úprava v rámci Směrnice pomáhat. Směrnice totiž klade důraz na to, aby finanční obtíže byly řešeny co nejdříve. Na druhou stranu ale klade důraz také na to, aby se jednalo o takové obtíže, které, pokud nebudou řešeny, pravděpodobně povedou k úpadku.

Interpretační problém s dopadem na praxi dle mého názoru vzniká především v nalezení počátku pomyslné časové osy finančních obtíží. Tedy nalezení okamžiku, kdy se podnik dostane do fáze, kdy ho můžeme označit za podnik ve finančních obtížích a vztáhnout na něj úpravu preventivní restrukturalizace tak, aby nedošlo k jejímu nadužívání. Bez problémů ovšem nebude zřejmě ani opačný konec časové osy, kde může dojít ke kolizi s insolvenčními rámci řešení.

K řešení této situace zřejmě budou muset přispět ekonomické rámce, které blíže definují okamžiky na časové ose finančního života podniku. Klíčovou roli bude hrát také postupné utváření vnitrostátní judikatury k tomuto tématu.

1.3.3 Pojem hrozící úpadek

Text Směrnice se snaží definici a výklad pojmu hrozící úpadek zjednodušit odkazem na význam tohoto pojmu v rámci národních úprav.²⁴ Paradoxně ovšem právě tím vzniká interpretační problém, protože české chápání pojmu hrozící úpadek ve smyslu Insolvenčního zákona je poměrně výrazně v rozporu se smyslem Směrnice, jak podrobněji rozebereme níže.²⁵

V Insolvenčním zákoně je hrozící úpadek definován v § 3 odst. 5 Insolvenčního zákona jako situace, kdy lze se zřetelem ke všem okolnostem předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně

²³ Schönfeld, Kuděj, Sprinz, et al. 2021, s. 33. [op. cit.]. a Směrnice, recitál 1. [op. cit.].

²⁴ Směrnice, článek 2 odst. 2 písm. b). [op. cit.].

²⁵ SMOLÍK, Petr, 2016. Oddlužení v právním řádu. In: s. 53-54, ČR. C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-617-3.

a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.²⁶ Definice hrozícího úpadku i jeho zasazení do kontextu Insolvenčního zákona tedy spíše směřuje blíže k samotnému stavu insolvence. Důležitý je totiž zejména fakt, že v tomto stavu dle Insolvenčního zákona už může dlužník podat insolvenční návrh.²⁷ Na časové ose se tedy pohybujeme těsně před úpadkovým stavem. Taková definice hrozícího úpadku ovšem umožňuje potenciální překrývání úprav preventivní restrukturalizace a úprav insolvenčních. Takový stav může způsobovat v praxi problémy a případně upozadit jednu z úprav. Podrobněji bude toto téma rozebráno v dalších částech práce.

K největším interpretačním problémům ovšem vede kombinované užití pojmu finanční obtíže a hrozící úpadek. V článku 1 odst. 1 písm. a) Směrnice je stanoveno, že budou stanovena pravidla týkající se rámců preventivní restrukturalizace, jež jsou k dispozici podnikům ve finančních obtížích v případě hrozícího úpadku, s cílem zabránit úpadku a zajistit životaschopnost podniků.²⁸ Z této formulace lze dle mého názoru vyvodit, že hrozící úpadek je určitou podmnožinou finančních obtíží, nicméně nejedná se o úpadek samotný. Pokud bychom tedy měli hrozící úpadek interpretovat ve smyslu Směrnice, s přihlédnutím k jejímu smyslu, zřejmě by se jednalo o situaci finančních obtíží, které v případě neřešení povedou k úpadku podniku.

2 Preventivní restrukturalizace

2.1 Charakteristika a podstata preventivní restrukturalizace

Cílem této části práce je především představit preventivní restrukturalizaci jako rámec a spolu s tím poukázat především na její hlavní výhody a nevýhody.

Jak bylo uvedeno výše, v oblasti řešení finančních obtíží dlužníků probíhá postupem času příklon k preventivním a restrukturalizačním řešením. Lze říci, že mít k dispozici vhodný rámec pro preventivní restrukturalizaci je nutností pro dobře fungující podnikatelské prostředí.²⁹ Takový rámec může být klíčový při absorpci ekonomických šoků, a může tak zachránit pracovní místa

²⁶ Ust. 3 odst. 5 IZ. [op. cit.].

²⁷ MORAVEC, Tomáš; KOTOUČOVÁ, Jiřina, a kol., 2021. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-849-8. k § 3.

²⁸ Směrnice, čl. 1 odst. 1 písm. a). [op. cit.].

²⁹ ENGELBERG, Matti, 2019. The proposed EU framework for preventive restructuring and the English schemes of arrangement regime—seeking the best Preventive model for each Member State. In: s. 253, Online. Capital Markets Law Journal. Roč. 2019, č. 14, s. 253. Dostupné z: <https://academic.oup.com/cmlj/article/14/2/251/5382246>. [cit. 2024-02-04].

a ekonomickou hodnotu.³⁰ Předchozím tvrzením byl popsán dle mého názoru klíčový přínos rámců preventivní restrukturalizace pro ekonomické prostředí.

Nyní je na místě uvést výhody a nevýhody, které tento postup může přinést pro podniky a jejich věřitele. První výhodou je dle mého názoru, že celý rámec přináší definovaný rámec procesu, díky kterému mohou zúčastněné podniky a jejich věřitelé mnohem lépe předpokládat průběh a výsledek celého procesu. S touto výhodou úzce souvisí také to, že taková úprava přináší výrazně zvýšenou právní jistotu pro všechny zúčastněné, což by mělo obecně pomoci hladkému průběhu sanace podniku. Pravděpodobně největší výhodou pro dlužníka, který se rozhodne jít cestou preventivní restrukturalizace místo klasického soukromoprávního vyjednávání, je fakt, že v ideálním případě mu bude umožněno, aby použil daňové zvýhodnění obdobné tomu, které dlužníci získávají v insolvenčních řízeních.³¹ Tento prvek je pro funkčnost celého procesu dle mého názoru zcela zásadní. Zda jej implementovala i česká úprava, budeme rozebírat v jiné části práce.

Preventivní restrukturalizace nicméně nepřináší pouze výhody. Nevýhodou jistě mohou být zvýšené transakční náklady, které zřejmě budou nižší než v případě běžného insolvenčního řízení, ale naopak budou velice pravděpodobně vyšší než při zvolení cesty řešení situace pomocí stand still dohody například pouze s hlavním věřitelem.³² Dle mého názoru nejobávanější nevýhodou může být zneužití celého procesu. Dobrým příkladem možného tvrzeného zneužití byl případ Leoni v Německu, kde došlo k vytačení drobných akcionářů pomocí preventivní restrukturalizace bez možnosti efektivní obrany.³³ Mohlo by být namítnuto, že proti takovému jednání je zde test nejlepšího zájmu věřitelů.³⁴ Test nejlepšího zájmu věřitelů zaručuje, aby nedošlo k horšímu uspokojení věřitelů, než na jaké by dosáhly v případě řešení celé situace konkursem.³⁵ Nicméně první případy v Německu ukázaly, že soudy se příliš podrobně tímto testem nezabývaly a restrukturalizaci povolily i přes odpor menšinových věřitelů. V Německu podaná ústavní

³⁰ Engelberg, 2019, s. 253. [op. cit.].

³¹ PREVENTIVNÍ RESTRUKTURALIZACE Návrh implementace evropské směrnice do národní právní úpravy [online]. In: s. 22 [citováno 2024-02-04]. Dostupné z: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/wp-content/uploads/page/1521/Vysledek-projektu-TL02000467-V5-Hleg.pdf>

³² Výzkumný projekt TL02000467, 2020, s. 22. [op. cit.].

³³ Rechtsprechung Amtsgericht Nürnberg, 21.06.2023 - RES 397/23.

³⁴ Směrnice, čl. 2 bod 1 odst. 6. [op. cit.].

³⁵ Engelberg, 2019, s. 252. [op. cit.].

stížnost, která se domáhala nezákonnosti, takového postupu navíc neuspěla.³⁶ Domnívám se, že příklad Leoni by mohl naznačit možný směr, kterým může preventivní restrukturalizace vést ke zneužití v neprospěch některých věřitelů.

Dalším případem může být zneužívání v rámci propojených dlužníků, kdy v rámci skupiny může být v jednom z dlužníků úmyslně vytvářena ztráta, která následně může být v rámci restrukturalizačního řízení alespoň z části odpuštěna, a to za zvýhodněných daňových podmínek.³⁷ V takové situaci bude jistě na soudech, aby provázanost mezi podniky odhalily a takovému jednání zamezily. Poslední nevýhodou je samotný fakt, že dlužník bude muset před svými věřiteli přiznat, že má finanční potíže, což může poškodit obchodní vztahy.

Pokud bychom měli nějakým způsobem popsat proces preventivní restrukturalizace, mohli bychom tak učinit následujícím způsobem. Jde o proces ozdravení dlužníka, u kterého se podařilo včas rozpoznat finanční obtíže, a tedy ještě není ve stádiu insolventnosti a má smysl usilovat o záchranu jeho ekonomické činnosti.³⁸ Přesné stádium finančního života dlužníka však může kolísat od drobných finančních obtíží až po úpadek.³⁹ Tento koncept byl uceleně představen Evropskou komisí v roce 2016 a následně byl schválen v rámci Směrnice.

Z výše popsaného vyplývá, že stav, v jakém budou dlužníci vstupovat do preventivní restrukturalizace, může být velmi rozdílný od dlužníků s drobnými obtížemi až po dlužníky těsně před úpadkem. I proto bude pro funkčnost celého systému klíčovým prvkem nastavení správných systémů včasného varování a zodpovědná práce soudů. Nastavení správných systémů varování je jedním z požadavků Směrnice na vnitrostátní právní řády.⁴⁰

Podstata preventivní restrukturalizace by měla více než u tradičních řešení finančních potíží spočívat v dohodě dlužníka a jeho věřitelů. Už to, že proces má spočívat v dohodě, napovídá, že na rozdíl od formálního insolvenčního řízení by mělo jít o proces ve většině konsenzuální. I když

³⁶ WEIDNER, Cristina; LAPPE, Johannes; ZIEGLER, Ann-kathrin a BERGER, Michael. Insolvency 2023, Germany. Online. Dostupné z: <https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/insolvency-2023/germany/trends-and-developments> [cit. 2024-02-05].

³⁷ Výzkumný projekt TL02000467, 2020, s. 48. [op. cit.].

³⁸ ZHANG, Daoning, 2019. Preventive Restructuring Frameworks: A Possible Solution for Financially Distressed Multinational Corporate Groups in the EU. Online. European Business Organization Law. Zdroj: Review. Roč. 2019, č. 20, s. 285-318. Dostupné z: <https://web-s-ebsohost-com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=34&sid=0fdc63eb-8778-4941-917a-4a198fb4f29d%40redis>. [cit. 2024-02].

³⁹ Schönfeld, Kuděj, 2021, s. 43. [op. cit.].

⁴⁰ Schönfeld, Kuděj, Sprinz, et al. 2021, s. 11. [op. cit.].

konsenzus nemusí být dosažen mezi všemi stranami.⁴¹ Výsledkem takového procesu by mělo být to, že dlužník překoná finanční potíže, uspokojí své věřitele a bude pokračovat ve své činnosti. Tím budou ochráněna pracovní místa i ekonomická hodnota, kterou dlužník představuje.

2.2 Principy preventivní restrukturalizace

2.1.1 Princip flexibility

Preventivní restrukturalizace, jak ji představuje Směrnice, je především konsenzuální řešení finančně obtížné situace podniku. Implementační úprava by tedy měla být postavena především na zapojení dispozitivních norem soukromého práva.⁴² Samotné zapojení dispozitivních norem občanského a obchodního práva má za výsledek vysokou míru flexibility a variability výsledného řešení finančních obtíží. Díky tomu, že řešení může být přizpůsobené na konkrétní situaci, se lze domnívat, že takové nastavení zvyšuje šance na úspěch preventivní restrukturalizace.

2.1.2 Princip neformálnosti

Restrukturalizační řízení v obecném slova smyslu může na jedné straně vypadat jako podpis jedné smlouvy bez jakýchkoliv formalit a na straně druhé může jít o dlouhý a silně formalizovaný proces podle insolvenčního zákona. Otázkou zůstává, kam by na tomto spektru měla mířit preventivní restrukturalizace dle zásad Směrnice a dle vnitrostátní úpravy.

Dle mého názoru se diskutovaná preventivní restrukturalizace nejvíce blíží neformálnímu procesu s občasnými formálními prvky pro posílení postavení podniku. Neformálnost lze spatřovat například v příklonu ke konsenzuálnímu řešení finančních obtíží, kdy se podnik snaží najít přijatelné řešení pro sebe i pro své věřitele. Dále pak v tom, že podniku byla ponechána všechna dispoziční oprávnění a užití systémů předčasného varování je zcela dobrovolné.⁴³ Naopak formálními prvky je možnost přerušení vymáhání individuálních nároků a nepochybně také možnost nechat restrukturalizační plán schválit soudem i přes odpor některých věřitelů.⁴⁴

⁴¹ Směrnice, čl. 11. [op. cit.].

⁴² Schönfeld, Kuděj, Sprinz, et al. 2021, s. 61-62. [op. cit.].

⁴³ Směrnice, čl. 5. [op. cit.].

⁴⁴ Směrnice, čl. 7 a 11. [op. cit.].

2.1.3 Princip neuniverzálnosti

Standardní insolvenční řízení dle insolvenčního zákona funguje na principu univerzálnosti. Tedy, že každý, kdo disponuje pohledávkou za dlužníkem, se může přihlásit do insolvenčního řízení a pokusit se vymáhat svůj nárok. Tedy insolvenční zákon nikomu nezakazuje, aby se insolvence jako věřitel účastnil, a to bez ohledu na velikost a povahu jeho pohledávky.⁴⁵ Tato skutečnost má svá pozitiva v tom, že proces nikoho nediskriminuje. Na druhou stranu skýtá i určitá rizika zneužití ze strany účelově blokujících věřitelů a především prodražuje celý proces insolvence.

Preventivní restrukturalizace dle Směrnice naopak sází na princip neuniverzálnosti. Hovoří o takzvaných dotčených a contrario nedotčených stranách.⁴⁶ O tom, jaká strana bude dotčena, rozhoduje primárně podnik, který má nejlepší informace o tom, kdo má být do vyjednávání preventivní restrukturalizace přiveden a kdo ne. Povaha strany bude následně konkrétně určena podobou restrukturalizačního plánu, který podnikatel připraví. Dotčenou stranou je totiž dle Směrnice každá strana, jejíž pohledávka je přímo dotčena restrukturalizačním plánem.⁴⁷ Toto opatření umožňuje snížit náklady celého procesu a také zabránit využití vyděračského potenciálu, který by někteří věřitelé mohli mít při klasickém univerzálním přístupu.

2.1.4 Princip konsenzuality

Princip konsenzuality svým názvem charakterizuje to, co by procesu v rámci hledání cesty pro preventivní restrukturalizaci mělo vévodit snahám všech zúčastněných stran, a sice hledání konsenzu. Princip konsenzuality je navázán na princip neformálnosti, přičemž platí, že čím větší míry konsenzu mezi podnikem a jeho věřitelem je dosaženo, tím menší je nutnost zapojení soudu a ostatních formálních prvků, které nabízí Směrnice.

Obecně dle Směrnice platí, že *„přijetí restrukturalizačního plánu každou skupinou dotčených stran lze podmínit dosažením 50–75% většiny uvnitř každé skupiny počítané podle výše pohledávek (nebo podílů), případně dokonce kombinovatelné s nadpoloviční většinou podle hlav. Dále platí, že s restrukturalizačním plánem musí souhlasit všechny hlasující skupiny a tyto musí být sestaveny*

⁴⁵ RICHTER, Tomáš, 2016. Základní zásady insolvenčního řízení. Online. Právník. Roč. 2016, č. 9, s. 713-732. In: s. 722. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2016/9/1.Richter_9_2016.pdf. [cit. 2024-02-04].

⁴⁶ Schönfeld, Kuděj, Sprinz, et al. 2021, s. 65. [op. cit.].

⁴⁷ Směrnice, Čl. 2 odst. 1 bod 2. [op. cit.].

podle logického klíče. Ani dosažení této nadstandardní míry souhlasu ovšem nedává záruku úspěšného ukončení procesu a nabytí účinnosti restrukturalizačního plánu. Vždy existuje kategorický požadavek potvrzení soudem, existují-li nesouhlasící dotčené strany.“⁴⁸

Výše zmíněné nastavení principu konsenzuality by dle mého názoru mělo dobře sloužit k tomu, aby se minimálně podniky snažily hledat smírné řešení. Jak to bude s věřiteli podniků, to ukáže až převedení Směrnice do praxe a lze předpokládat, že ochota se dohodnout bude kolísat případ od případu.

2.1.5 Princip kontroly

Vzhledem k tomu, že Směrnice míří zavedením přístupu k preventivní restrukturalizaci především na vylepšení možnosti záchrany malých a středních podniků, lze předpokládat, že vedení těchto podniků bude často velmi úzce spjato s podnikem samotným, a to i v rovině emocionální.⁴⁹ Proto, aby zde vůbec mohla být zachována naděje na zahájení a úspěšný průběh preventivní restrukturalizace, je nutné, aby byla ponechána možnost podnik dále řídit. Směrnice tento postup volí a tuto možnost ponechává. Na druhou stranu Směrnice vymezuje i situace, kdy je nutné, aby byl jmenován odborník na restrukturalizace. Těmito situacemi je zejména přiznání všeobecného moratoria, je-li plán vnucen třídám a potvrzen soudem nebo požádá-li o to podnik nebo většina věřitelů.⁵⁰

3 Zákon o preventivní restrukturalizaci

3.1 Účel zákona

Tato část práce bude zaměřena na implementaci Směrnice do českého právního prostředí prostřednictvím zákona č. 284/2023 Sb. o preventivní restrukturalizaci (dále jen „Zákon“). Hlavním cílem této kapitoly bude představit a analyzovat pozitivně-právní znění Zákona. Tato analýza se bude zaměřovat především na účel Zákona a jeho klíčové prvky v oblasti průběhu preventivní restrukturalizace a měla by vytvořit základ pro odpověď na akademické otázky a další části práce, kde Zákon bude podroben srovnání s jinými úpravami.

⁴⁸ Schönfeld, Kuděj, Sprinz, et al. 2021, s. 66. [op. cit.].

⁴⁹ Směrnice, recitál 17. [op. cit.].

⁵⁰ Směrnice, čl. 5. [op. cit.].

Hlavním formálním účelem Zákona, který nabyl účinnosti 23. 9. 2023, bylo splnění povinnosti implementace Směrnice do českého právního řádu. Tuto povinnost tedy Zákon splnil, byť se značným zpožděním.⁵¹

Nicméně je zřejmé, že Zákon sleduje a měl by sledovat především praktické cíle, které mají přinést nové možnosti v oblasti řešení finančních obchodních korporací. Harmonizace v oblasti preventivních sanačních řešení finančních obtíží podniků má také přispět vyšší právní jistotě v této oblasti v rámci zemí Evropské unie, a tím lepšímu pohybu kapitálu a svobody usazování. Největším přínosem nicméně může být samotná existence nového rámce pro sanační řešení problémů obchodních korporací. Dosud totiž české insolvenční právo takové preventivní řešení neobsahovalo. Jedinou možností sanačního řešení finančních obtíží byla reorganizace podle Insolvenčního zákona. Tento institut je ovšem od preventivní restrukturalizace ve vícero faktorech odlišný, což bude blíže popsáno v další části práce. Důležité je si uvědomit, že užívání institutu reorganizace v českém právním prostředí ukázalo, že se jedná o řešení, na které dosáhnou dlužníci pouze v ojedinělých případech.⁵² I to by mohl změnit Zákon, a přinést tak možnost určité restrukturalizace širšímu okruhu subjektů.

Zákon o preventivní restrukturalizaci je proto příležitostí především pro malé a střední podniky k tomu, aby dokázaly řešit svoje finanční obtíže konsenzuální cestou s udržením vztahů se svými věřiteli, a to při zachování svého chodu. To v ideálním případě povede k lepšímu uspokojení věřitelů, zachování ekonomické hodnoty a udržení pracovních míst. To jsou výhody, které likvidační řešení finančních potíží nemůže poskytnout.

Otázkou je, zda Zákon tyto cíle a předpoklady naplní a skutečně bude využíván tak, aby tyto výhody obchodním korporacím ve finančních obtížích a jejich věřitelům přinesl.

3.2 Přínosy zákona a jeho možná úskalí oproti soukromoprávnímu vyjednávání

Účelem této části navazující na úvod k Zákonu je poukázat na nejzásadnější prvky, které zákon přináší oproti současnému stavu. Tyto prvky dle mého názoru představují také nejvýraznější naději

⁵¹ Členské státy měly povinnosti přijmout národní implementace do 17. července 2021.

⁵² VALENTA, Lukáš, 2021. Analýza reorganizací v České republice v letech 2008-2020. In: s. 47-48. Diplomová práce. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze.

a motivaci pro obchodní korporace k tomu, aby do preventivní restrukturalizace vstupovaly. Některé z prvků budou blíže rozebrány také v dalších částech práce.

První výhodou, kterou Zákon pro obchodní korporace ve finančních potížích přináší, je moratorium. Moratorium jako institut dobře známý z insolvenčního práva pomáhá obchodní korporaci ve finančních potížích v ochraně před pokusy jednotlivých věřitelů o vymáhání jejich pohledávek.⁵³ O podrobnostech úpravy moratoria v Zákoně bude blíže pojednáno níže.

Druhým praktickým prvkem je institut, jehož existence je podmínkou pro uvažování o praktickém využití úpravy preventivní restrukturalizace. Tímto institutem je cross-class cram down neboli vnucení třídám věřitelů, které český právní řád znal v jisté podobě již z úpravy reorganizace v Insolvenčním zákoně.⁵⁴ Vnucení třídám věřitelů umožňuje obchodní korporaci dohodnout se pouze s určitými skupinami věřitelů a následně zbytku věřitelů plán vnutit za dodržení určitých podmínek. Tím přináší zásadní rozdíl oproti běžnému soukromoprávnímu vyjednávání, ve kterém je dlužník nucen se dohodnout se všemi věřiteli, a často tak může dojít k neúspěchu celého procesu pouze kvůli jednotlivým neshodám s věřiteli. K tomu lze doplnit, že bezpochyby kombinací zmíněných prvků a vůbec samotnou existencí uceleného právního rámce mohou obchodní korporace začít cítit větší právní jistotu, která je dle mého názoru může motivovat k tomu, aby investovaly prostředky do soukromoprávní fáze vyjednávání, která může vyvrcholit úspěšnou preventivní restrukturalizací. Z toho lze vyvodit i poslední zásadní přínos celé úpravy, který byl do úpravy doplněn až na základě rozpravy v rámci zákonodárského procesu a díky podnětům doktríny.⁵⁵

Jedná se o zrovnoprávnění preventivní restrukturalizace s tradičními postupy dle Insolvenčního zákona z hlediska daňového zatížení podniku. V situaci, kdy tedy dojde v rámci restrukturalizačního projektu k určité korekci nebo snížení pohledávky, nebude nutné tuto částku zdanit jako příjem, což je situace, která by nastala, pokud by nebyla doplněna příslušná ustanovení do daňových zákonů. Určitým úskalím procesu může být dle mého názoru místy až přílišně

⁵³ Kolektiv autorů, 2011. Meritum Vymáhání pohledávek. 2. aktualizované vydání. In: Kapitola 4, Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-686-8.

⁵⁴ Ust. 348 odst. 2 IZ. [op. cit.].

⁵⁵ Výzkumný projekt TL02000467, 2020, s. 48. [op. cit.].

prodlužnický přístup Zákona, který se projevuje například v úpravě vnučení třídám. Bude prezentováno níže.

Praxe ukáže, zda nebude docházet k zneužívání a následnému poškozování věřitelů. Bude především na soudech, aby tomuto pečlivým posuzováním konkrétních případů zabránily.

3.3 Působnost zákona

3.3.1 Působnost věcná

Snahou této části práce není podrobně rozebírat všechny části působnosti, ale spíše uvést nejdůležitější prvky. Vzhledem k akademickým otázkám předneseným v úvodu práce je snahou upozornit především na možné problémy, které mohou zkomplikovat využitelnost celé úpravy v praxi.

Zákon inkorporuje Směrnici do českého právního řádu, a tím upravuje rámce preventivní restrukturalizace jako sanačního řešení finančních obtíží. Zákonodárce zvolil při vytváření Zákona cestu kombinace procesní a hmotně právní úpravy v jednom předpise. Zákon je tak komplexní úpravou, která je zcela vyčleněna z běžné úpravy insolvenčního práva v České republice. Toto řešení dle mého názoru výrazně přispívá přehlednosti celé úpravy.

Procesně právní normy nalezneme v části třetí Zákona nazvané restrukturalizační řízení. Část třetí má dvě hlavy. V první hlavě postupně upravuje příslušnost restrukturalizačního soudu, průběh řízení před soudem a náklady řízení. Zároveň ale také upravuje postavení restrukturalizačního správce a důvody pro jeho jmenování.

V druhé hlavě třetí části Zákona pak nalezneme především úpravu obou variant moratoria, o kterých se blíže zmíníme především v rámci mezinárodního srovnání Zákona. Dále ovšem druhá hlava upravuje i předběžný přezkum spornosti pohledávek, postup potvrzení restrukturalizačního plánu soudem a také podmínky, při kterých bude restrukturalizační plán soudem zrušen.

Hmotně právní úprava je následně obsažena ve zbylých částech zákona a pokrývá přípravu preventivní restrukturalizace, úpravu veřejné preventivní restrukturalizace, které se blíže dotkneme v pasáži o místní příslušnosti. Dále Zákon upravuje restrukturalizační rejstřík a také například přestupky, kterých se může dopustit restrukturalizační správce během výkonu své funkce.

Zákon díky tomuto striktnímu dělení v podstatě rozděluje preventivní restrukturalizaci na dvě části. První fází je fáze, ve které převažuje soukromoprávní povaha preventivní restrukturalizace. Tato fáze je upravena v části druhé zákona o přípravě preventivní restrukturalizace. Jedná se o fázi, kde by se obchodní korporace měla dohodnout na průběhu se svými věřiteli. Druhá část je pak část formálnější, ve které se již zapojuje soud, a ta je upravena ve výše zmíněné třetí části Zákona.

Lze bohužel nalézt i oblast, kterou Zákon neupravuje vůbec. Touto oblastí je případné ukončení preventivní restrukturalizace a zahájení insolvenčního řízení. Zákonná úprava bude zřejmě především chybět v situaci, kdy se obchodní korporace pokusí o řešení svého úpadku formou reorganizace poté, co neúspěšně prošla preventivní restrukturalizací.⁵⁶ Absence této úpravy je dle mého názoru o to nešťastnější s přihlédnutím k faktu, že Insolvenční zákon takovou úpravou disponuje.⁵⁷ Při absenci této úpravy hrozí dle mého názoru opakování některých procesů, a tím hromadění procesních nákladů, které půjdou na úkor obchodní korporace i věřitelů.

3.3.2 Působnost osobní

Osobní působnost je v Zákoně vymezena dvojím způsobem. Pozitivní vymezení stanoví, že se Zákon použije na obchodní korporace.⁵⁸ Všechny obchodní korporace jsou v českém právním řádu právníckými osobami, jejichž hlavním účelem je podnikání.⁵⁹ Hned v úvodu je tedy jasné, že zákonodárce vyloučil z působnosti zákona podnikající fyzické osoby. O možné nevhodnosti tohoto kroku bude pojednáno níže.

Negativní vymezení osobní působnosti obsahuje § 3 odst. 2 Zákona. Z působnosti se vylučují finanční instituce, poskytovatelé finančních služeb a jiné finanční subjekty, které jsou z působnosti zákona vyňaty na základě čl. 1 odst. 2 písm. a) až f) a odstavce 3 Směrnice.⁶⁰ V ustanovení chybí explicitní vyjmutí veřejných subjektů a nepodnikajících osob, lze ovšem konstatovat, že výkladem

⁵⁶ BLAŽEK, Adam, 2022. Reorganizace a restrukturalizace. In: s. 127, Rigorózní práce. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta.

⁵⁷ Ust. 363 IZ. [op. cit.].

⁵⁸ Ust. 3 odst. 1 ZOPR. [op. cit.].

⁵⁹ ČERNÁ, Stanislava; ŠTENGLOVÁ, Ivana; PELIKÁNOVÁ, Irena, a kol., 2021. Právo obchodních korporací. 2., aktualizované a doplněné vydání. In: 56 a 61, Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-991-8.

⁶⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 284/2023 Sb. [online]. PSP sněmovní tisk 371/0. Poslanecká sněmovna. 9. volební období. od 2021. [citováno 2024-02-04]. o preventivní restrukturalizaci [cit. 2023-09-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=222412>. k § 3.

za použití znění Směrnice a důvodové zprávy k Zákonu nelze pochybovat o tom, že jsou vyjmuty z působnosti také.⁶¹

Pozastavit se lze u výše zmíněného vyjmutí podnikajících fyzických osob z působnosti Zákona. Zákonodárce tak využil možnosti, kterou výslovně umožnila Směrnice v článku 1 bod 4 odst. 2. Z důvodové zprávy k Zákonu lze vyčíst pouze krátkou zmínku o tom, že fyzické podnikající osoby by nebyly schopné nést transakční náklady preventivní restrukturalizace a měly by zvolit odlišný způsob řešení finančních obtíží.⁶² Tento postup je ve srovnání s úpravami okolních států spíše omezující, jak bude blíže popsáno níže. Nelze totiž vyloučit, že fyzická podnikající osoba bude mít vhodný podnik k preventivní restrukturalizaci, a proto může být nešťastné neumožnit využití existujícího rámce všem relevantním subjektům. Omezení se zdá být o to nevhodnější z toho pohledu, že takto omezující není ani úprava reorganizace v Insolvenčním zákoně.⁶³ Nelze také opomenout fakt, že je otázkou, zda tímto omezením český zákonodárce nepřekračuje hranice stanovené Směrnicí. Ta totiž hovoří o omezení působnosti úpravy pouze na právnické osoby.⁶⁴ Možnost ještě výraznějšího zúžení dle mého názoru nedává. Vzhledem k tomu, že obchodní korporace jsou pouze jednou z podmnožin právnických osob, domnívám se, že Zákon zde skutečně osobní působnost omezil nad přípustnou míru.

3.3.3 Působnost místní

Místní působnost Zákon výslovně neupravuje. Dle mého názoru lze nicméně dovodit, že vzhledem k definici osobní působnosti se Zákon určitě bude vztahovat na všechny obchodní korporace mající sídlo v České republice. Tedy lze říci, že bude působit na celém území České republiky. Zajímavou oblastí ovšem může být přeshraniční uznatelnost rozhodnutí vydaných podle Zákona a také řešení preventivních restrukturalizací s mezinárodním prvkem. Této problematice se dotýká část 4 Zákona, kde je upravena veřejná preventivní restrukturalizace jako řízení s evropským mezinárodním prvkem.⁶⁵ Dle části 4 se pro tato řízení použije přímo použitelný předpis Evropské unie, kterým je Nařízení Evropského Parlamentu a Rady Evropské unie 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (dále jen “Nařízení”). Pokud Nařízení jako kolizní norma

⁶¹ Důvodová zpráva k ZOPR, § 3. [op. cit.].

⁶² Důvodová zpráva k Zákonu, § 3. [op. cit.].

⁶³ Ust. 316 odst. 2 IZ. [op. cit.].

⁶⁴ Směrnice, článek 1 bod 4. [op. cit.].

⁶⁵ Ust. 104-111 ZOPR. [op. cit.].

určí účinnost Zákona pro daný případ dle článku 7, tedy pokud český soud zahájí řízení na základě článku 3 Nařízení, to znamená na základě toho, že centrum hlavního zájmu dlužníka (COMI) je soustředěno do České republiky, pak bude Zákon teoreticky účinný i pro subjekty mimo území České republiky.⁶⁶

Důležité je také poznamenat, že díky článku 19 Nařízení bude řízení také automaticky uznáváno v ostatní státech Evropské Unie. Na závěr je ovšem nutné upřesnit, že k tomu, aby čtvrtá část Zákona mohla být skutečně použita v praxi, je nejprve nutné novelizovat znění přílohy A Nařízení.⁶⁷

Zajímavé je v tomto kontextu uvést i některé názory německé doktríny, která poukazuje na možnost použití Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech právě v případě, že ještě nebyla aktualizována příloha A Nařízení.⁶⁸ Z mého pohledu je tento názor přinejmenším problematický především s přihlédnutím k článku 1 bodu 2 písm. b) Brusel I bis, které vylučuje jeho aplikaci na insolvenční a podobná řízení. Tento pohled podporuje i Dammann v komentáři ke Směrnici.⁶⁹

3.4 Příprava preventivní restrukturalizace

3.4.1 Přípustnost a zahájení preventivní restrukturalizace

Jak již bylo výše naznačeno v části 2.3.3. této práce, otázka, kdy je preventivní restrukturalizace přípustná a v jaké fázi svého ekonomického života do ní může obchodní korporace vstoupit, je významná pro efektivní a transparentní využitelnost celé úpravy.

Přípustnost preventivní restrukturalizace upravuje Zákon v § 4 a 5. Již na první pohled je zřejmé, že zákonodárce zvolil poměrně složitou konstrukci přípustnosti a nepřípustnosti.

⁶⁶ MORARU, Beatrice Mihaela a HASANIN, Diab Moh'd Diab, 2017. The center of main interests of the debtor in the insolvency proceedings at the European Union level differences between the EU Regulation no. 1346/29.05.2000 and EU Regulation no. 848/20.5.2015. In: s 167, Online. Juridical Tribune. Roč. 2017, č. 7, s. 164-168. Dostupné z: <https://ideas.repec.org/a/asr/journal/v7y2017ispecialp164-168.html>. [cit. 2024-02-04].

⁶⁷ Paulus, Dammann, 2021, s. 56. [op. cit.].

⁶⁸ GAIER, Reinhard (ed.). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 7, Sachenrecht, WEG, ErbbauRG. 7. Auflage. Münchener Kommentars zum BGB, Band 7. München: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-3-406-66546-2. k § 84, pozn. 98 a SKAURADSZUN, Dominik a FRIDGEN, Alexander, 2021. STARUG Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz. C. H. Beck. ISBN 978-3-406-77218-4. k § 84, pozn. 62.

⁶⁹ Paulus, Dammann, 2021, s. 57. [op. cit.].

Jednoznačnější se zdá být úprava v oblasti nepřipustnosti preventivní restrukturalizace, kdy Zákon stanoví, že nepřipustná je preventivní restrukturalizace, jež sleduje nepoctivý záměr a dále uvádí demonstrativní výčet situací, u kterých je zejména vhodné brát v potaz možnost existence nepoctivého záměru obchodní korporace.⁷⁰

Úprava poctivosti záměru obchodní korporace je konceptem, který již využívá Insolvenční zákon, lze tedy usuzovat, že soudní praxe bude následovat ustálenou judikaturu z této oblasti. Zejména tedy fakt, že každý případ musí být posuzován individuálně a také že dlužníci by měli mít vždy možnost naplněnou domněnku vyvrátit.⁷¹ Považuji za podstatné upozornit na skutečnost, že některé demonstrativně uvedené případy ukazují na možnost předčasného skončení preventivní restrukturalizace pro nepoctivý záměr, a to již za jejího průběhu. Úprava určitého postihu a důsledků vyplývajících z takového jednání je jistě logická. Problémem je ovšem absence úpravy následného postupu při ukončení takové preventivní restrukturalizace v jejím průběhu. Přitom scénářů, které mohou po skončení nastat, se nabízí celá řada. Z mého pohledu by úprava byla potřeba zejména v situaci, kdy dojde k následné přeměně takové preventivní restrukturalizace na insolvenční řízení. Zda například může i poté dojít k zahájení reorganizace podle Insolvenčního zákona. Výčet subjektů, které bez dalšího preventivní restrukturalizaci zahájit jistě nemohou, je postaven na jisto v odst. 4, stejného ustanovení.

Úprava připustnosti je zákonodárcem pojata jako kaskáda, kdy první podmínkou pro vstup obchodní korporace do preventivní restrukturalizace je dobrá víra v zachování nebo obnovu provozuschopnosti obchodní korporace.⁷² Vzhledem k všeobecné aplikovatelnosti Zákona pouze na obchodní korporace bude dobrá víra pravděpodobně osvědčena dobrou vírou statutárních orgánů.

Úpravu komplikuje odst. 2 téhož ustanovení, kde je stanoveno, že obchodní korporace je oprávněna restrukturalizaci zahájit pouze tehdy, pokud není v úpadku ve formě platební neschopnosti. Nicméně se zřetelem ke všem okolnostem lze předpokládat, že situace je natolik závažná, že by v případě nepřijetí opatření k úpadku došlo. Tato podmínka tedy stanovuje určitou míru minimálních a maximálních finančních potíží. Problematika maximálních finančních potíží

⁷⁰ Ust. 5 odst. 1 ZOPR. [op. cit.].

⁷¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. listopadu 2009 sp. zn. 1 VSPH 632/2009.

⁷² Ust. 4 odst. 1 ZOPR. [op. cit.].

je řešena poměrně přesně. Otázkou zůstává, zda obchodní korporace může zahájit preventivní restrukturalizaci, pokud se nachází ve stavu předlužení.⁷³ Na druhé straně je zejména minimální míra finančních potíží dle mého názoru stanovena nepřesně.

Druhý odstavec je doplněn odstavcem třetím, ve kterém je stanovena vyvratitelná domněnka, že obchodní korporace je v takovém stavu mimo jiné tehdy, pokud neprodukuje příjem, který postačuje na úhradu peněžitých dluhů vznikajících v průběhu posledního roku ve lhůtách splatnosti. Toto ustanovení se dle mého názoru zdá být zvláště problematické ze dvou důvodů. Oba důvody si přitom při určitém výkladu mohou protirečít.

Prvním důvodem je dle mého názoru fakt, že znění úpravy se přibližuje k definici hrozícího úpadku v Insolvenčním zákoně. Jak bylo uvedeno výše, hrozící úpadek je v českém právním prostředí stavem, který těsně předchází úpadku, a lze předpokládat, že vstup do restrukturalizačního řízení v takové fázi výrazně nezvýší šance na záchranu podniku oproti klasické insolvenční. Takový přístup popírá hlavní cíle Směrnice.⁷⁴

Druhým problémem je dle mého názoru absence časového testu, který by uvedl, za jak dlouho by obchodní korporace měla dospět do stavu platební neschopnosti, pokud nebude zasaženo. Přesnější úpravu přitom nalezneme například v německém právním řádu, kde je doba, dle které bude posuzováno, zda je dlužník ve stavu hrozícího úpadku, upravena tak, že je posuzována schopnost uhradit závazky, které budou splatné v následujících 24 měsících.⁷⁵

Samotné zahájení preventivní restrukturalizace může být provedeno dvěma způsoby.⁷⁶ Tím pravděpodobně v budoucnu běžnějším bude zahájení dle § 6 Zákona. Lze totiž pravděpodobně předpokládat, že obchodní korporace bude znát své věřitele, a naopak využije možnosti označit pouze některé za dotčené strany, a tím zefektivnit celý proces. Preventivní restrukturalizace se zahajuje zasláním písemné výzvy takzvaným dotčeným stranám. Dotčenou stranou je dle Zákona ten, jehož právo bude dotčeno restrukturalizačním plánem, a jemuž byla doručena výzva od podniku.⁷⁷ Kdo bude dotčenou stranou, je tedy ponecháno na rozhodnutí obchodní korporace. Ta

⁷³ Ust. 3 odst. 4 IZ. [op. cit.].

⁷⁴ Směrnice, recitál 4. [op. cit.].

⁷⁵ Ust. 18 odst. 2, Insolvenzordnung vom 5. Oktober 1994 (BGBl. I S. 2866), die zuletzt durch Artikel 34 Absatz 13 des Gesetzes vom 22. Dezember 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 411) geändert worden ist.

⁷⁶ Ust. 6 a 106 ZOPR. [op. cit.].

⁷⁷ Ust. 2 písm. e) ZOPR. [op. cit.].

však toto rozhodnutí musí řádně odůvodnit.⁷⁸ Obchodní korporace nicméně musí zaslání výzvy oznámit také příslušnému restructuralizačnímu soudu a přílohou takového oznámení musí být sanační projekt.⁷⁹

Za zásadní pozitivum celé úpravy, které může přispět její častější využitelnosti, pokládám fakt, že preventivní restructuralizace, která je zahájena postupem uvedeným výše, není na svém počátku nikde zveřejněna. Tím odpadá jeden z důvodů, jež může často demotivovat obchodní korporace, aby řešily své finanční potíže, a sice negativní dopad na jejich reputaci, který je spojený s publicitou insolvenčního řízení.

3.4.2 Sanační projekt

Sanační projekt je označení pro velmi podrobnou dokumentaci, jež by měla dotčeným stranám poskytnout detailní informace o stavu obchodní korporace, který by měl být předmětem preventivní restructuralizace. Zákon upravuje sanační projekt v §§ 8 až 12 Zákona. Sanační projekt je nutnou součástí přílohy výzvy k zahájení preventivní restructuralizace, která je doručována dotčeným stranám.⁸⁰ Obsah sanačního projektu je obecně stanoven v § 8 a následně blíže upřesněn v § 9 Zákona. Bohatým zdrojem informací o tom, jak by měl sanační projekt vypadat a co by měl obsahovat, je také důvodová zpráva k Zákonu. Účelem této práce není podrobně popisovat jednotlivé části sanačního projektu, raději se zaměříme na možná úskalí úpravy a pro tuto chvíli nám k sanačnímu projektu postačí konstatování, že projekt by měl realisticky zhodnotit situaci obchodní korporace, kriticky vyhodnotit rozhodnutí, která obchodní korporaci do situace přivedla, a obhájit, že provoz obchodní korporace může být udržen, anebo v extrémních případech obnoven. Pochopitelně také musí dojít k označení práv dotčených stran, která budou dotčena preventivní restructuralizací.⁸¹

Úprava nicméně dle mého názoru skýtá hned dva potenciální problémy, které mohou negativně ovlivnit využitelnost celé úpravy v praxi. Sanační projekt v podobě, v jaké je definován Zákonem, je skutečně rozsáhlým dokumentem, jehož sestavení bude pro obchodní korporace značně nákladné, a to jak po stránce finanční, tak především časové. To dokazuje i praktický komentář

⁷⁸ Ust. 10 ZOPR. [op. cit.].

⁷⁹ Ust. 6 odst. 3 ZOPR. [op. cit.].

⁸⁰ Ust. 6 odst. 2 ZOPR. [op. cit.].

⁸¹ SIGMUND, Adam; BROŽ, Jaroslav; KAČEROVÁ, Lucie; KALIŠ, Petr; MACHÁČEK, Roman et al., 2023. Zákon o preventivní restructuralizaci. Praktický komentář. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-480-4. k ust. 8-12.

k Zákonu, který hned v několika místech poukazuje na výrazné doporučení najmout k sestavování odborníky z oblasti práva, ekonomiky podniku i krizového řízení.⁸² To samo o sobě poukazuje na nutnou náročnost finanční. Větším problémem ovšem může být náročnost časová, pokud uvážíme, že obchodní korporace se nachází v situaci, kdy je buď velmi blízko úpadku, anebo minimálně nehospondaří správně a spotřebovává prostředky svých věřitelů. Příprava sanačního projektu si jistě vyžádá podstatné časové období. To jistě nezvyšuje motivaci obchodní korporace užít formální cestu preventivní restrukturalizace oproti tradiční cestě zcela soukromoprávního vyjednávání.

Druhý a dle mého názoru více problematický prvek znovu souvisí se značnou podrobností, která je vyžadována při sestavování sanačního projektu. Obchodní korporace totiž prakticky nemůže zajistit, že se informace obsažené v sanačním projektu nedostanou ke konkurenci. Zároveň i samotné sdílení s dotčenými stranami může být problémem, zejména když lze předpokládat, že situace obchodní korporace není v okamžiku sestavování sanačního projektu ještě zcela fatální a výsledek celého procesu je určitě nejistý. Najít tedy odvahu sdělit všechny podrobnosti o situaci obchodní korporace a zároveň i strategii budoucího postupu třetím stranám bude dle mého názoru pro mnoho podnikatelů složité.⁸³

3.4.3 Restrukturalizační plán

Restrukturalizační plán je upraven v 3. díle Zákona. § 13 stanoví, že plán sestavuje obchodní korporace usilující o preventivní restrukturalizaci.⁸⁴ Zákon tedy vylučuje věřitelské zahájení preventivní restrukturalizace, byť lze předpokládat, že v praxi se na samotném vytváření plánu budou podílet, jak věřitelé, tak profesionálové především z právní a ekonomické praxe. Toto omezení jak v oblasti zahájení, tak v oblasti sestavování restrukturalizačního plánu představuje další prvek ve prospěch podnikatele. Restrukturalizační plán lze dle mého názoru označit za páteří dokument celého procesu preventivní restrukturalizace. Z určitého úhlu pohledu ho lze označit za smlouvu mezi obchodní korporací a věřiteli, jež označil v sanačním projektu.⁸⁵ Pochopitelně z formálního hlediska se o smlouvu nejedná.

⁸² Sigmund, Brož, Kačerová, Kališ, Macháček, at al. 2023, k § 4. [op. cit.].

⁸³ Sigmund, Brož, Kačerová, Kališ, Macháček, at al. 2023, k § 9. [op. cit.].

⁸⁴ Ust. 13 ZOPR. [op. cit.].

⁸⁵ HAVEL, Bohumil a BÍLÝ, Václav, 2020. KONSENSUÁLNÍ (NEFORMÁLNÍ) RESTRUKTURALIZACE. Online. Bulletin Advokacie. Roč. 2020, č. 10, In: s. 48. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgbpweyk7geyf6427gq4a&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2023-10-28].

3.4.4 Obsah restrukturalizačního projektu

Restrukturalizační plán vymezuje restrukturalizační opatření, která působí na právní postavení stran zúčastněných na preventivní restrukturalizaci.⁸⁶ Zákon rozděluje obsah plánu na část závaznou a část nezávaznou. Popisná část dle zákona skutečně popisuje stav, ve kterém se podnikatel nachází, a obecně přibližuje celou situaci po stránce stavu podniku, jeho vyhlídek, ale i určuje, do jakých skupin budou rozčleněni věřitelé.⁸⁷

Závazná část následně obsahuje samotná restrukturalizační opatření a jejich vliv na práva dotčených stran. Dále pak upravuje postup kontroly při plnění restrukturalizačního plánu. Tato část je zásadní i pro úspěšné skončení preventivní restrukturalizace. Nároky, které Zákon klade na detailnost plánu, jsou poměrně vysoké. Vzhledem k tomu, že restrukturalizační plán musí být věřitelům předložen k hlasování nejpozději 6 měsíců od zahájení restrukturalizačního řízení, se lze domnívat, že jeho příprava bude muset ve složitějších případech započít již v době před formálním zahájením preventivní restrukturalizace.⁸⁸

Jedním z požadavků na obsah restrukturalizačního plánu je stanovení postupu pro případ, že podmínky restrukturalizačního plánu nebudou naplněny a preventivní restrukturalizace skončí neúspěchem. Tento požadavek částečně odpovídá na kritiku zmíněnou v této práci, kde bylo poukázáno na fakt, že Zákon neupravuje postup, který by měl následovat v případě, že preventivní restrukturalizace selže a bude přistoupeno k insolvenčnímu řízení. Tato část restrukturalizačního plánu by tedy měla mimo jiné popsat a vysvětlit i tyto procesy. I přesto, že je tedy zřejmé, že určitý požadavek na úpravu v rámci restrukturalizačního plánu zde je, se domnívám, že proces neúspěšného ukončení preventivní restrukturalizace a následný přechod do insolvenčního řízení by měl být upraven samostatně přímo v textu Zákona.

Pozornost si zaslouží také §14 odst. 5 Zákona, který byl do znění zákona doplněn až v průběhu připomínkové procesu pozměňovacím návrhem. Ustanovení upravuje tvorbu dodatečných peněžních rezerv. Rezerva má sloužit k poskytnutí výplaty dotčeným stranám, které podaly námitku a následně žalobu dle § 98 odst. 4 Zákona. Obě ustanovení tak byla doplněna současně a společně tvoří postup, jehož obdobu můžeme nalézt například v německé úpravě preventivní

⁸⁶ Ust. 14 odst. 1 ZOPR. [op. cit.].

⁸⁷ Ust. 14 odst. 2 ZOPR. [op. cit.].

⁸⁸ Ust. 42 odst. 1 písm b) ZOPR, a contrario. [op. cit.].

restrukturalizace.⁸⁹ Cílem této úpravy je zamezit účelovému prodlužování a úmyslnému zdržování průběhu restrukturalizačního řízení zejména ze strany minoritních dotčených stran.⁹⁰

Preventivní restrukturalizace by sice měla být založena převážně na konsensu zúčastněných subjektů, nicméně je žádoucí, aby nedocházelo k účelovému zdržování celého procesu ze strany těch věřitelů, kteří nejsou pro výsledek celého procesu klíčoví. Proto výše uvedená ustanovení umožňují zvolit postup vytvoření dodatečné peněžní rezervy, která slouží jako pojistka pro případ, že by dotčený věřitel uspěl v následném sporu s tvrzením, že byl preventivní restrukturalizací neprávem poškozen. Nutno dodat, že takový spor bude vyčleněn mimo restrukturalizační proces a bude řešen samostatně v civilním soudním řízení, což také výrazně pomáhá uspíšit proces preventivní restrukturalizace⁹¹ Jediným omezením daného postupu je hranice jedné pětiny celkové výše dotčených práv, pokud by tedy dotčené právo přesáhlo danou hranici, pak musí dojít k testu nejlepšího zájmu věřitelů a případnému nepotvrzení restrukturalizačního plánu.⁹² Tato úprava může mít zcela zásadní vliv na praktickou využitelnost, protože omezí zbytečné průtahy, které by vzhledem k povaze a cíli preventivní restrukturalizace, kterým je především vyhnutí se úpadkovému stavu, mohly být fatální. Celý proces musí totiž proběhnout v určitém časovém rámci tak, aby mohl být účinný.

3.4.4.1 Restrukturalizační opatření

Restrukturalizační plán musí ve své závazné části obsahovat popis restrukturalizačních opatření, jež mají být hlavním zdrojem budoucího úspěchu preventivní restrukturalizace. Restrukturalizační opatření nicméně Zákon přesně nedefinuje. Pojem restrukturalizačního opatření lze zřejmě vykládat poměrně široce, proto bude vhodné pokusit se alespoň o základní rozdělení restrukturalizačních opatření do určitých skupin.

Restrukturalizační opatření lze dle mého názoru rozdělit na dvě základní skupiny, a to na opatření, která zakládají povinnosti obchodní korporaci a na opatření, která zakládají povinnosti věřitelům.

⁸⁹ Ust. 64 odst. 3, Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen (Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz - StaRUG).

⁹⁰ Sigmund, Brož, Kačerová, Kališ, Macháček, at al. 2023, k § 14. [op. cit.].

⁹¹ Ust. 98 odst. 4 ZOPR. [op. cit.].

⁹² Ust. 98 odst. 3 ZOPR. [op. cit.].

Toto základní dělení by ovšem stále nepříliš dobře ilustrovalo skutečný obsah jednotlivých opatření, proto je vhodné je dále rozdělit na opatření, která mají povahu právní a ekonomickou.

Právní opatření mohou následně spočívat například ve změně struktury obchodní korporace, omezení výkonu některých práv společníků nebo změně managementu podniku.

Ekonomická opatření pak na druhé straně mohou sledovat zcela konkrétní ekonomické ukazatele jako je EBITDA, CAPEX, míru zadluženosti a další.⁹³

Ve vzájemné kombinaci by restrukturalizační opatření měla směřovat k vytyčenému cíli celého procesu, a tedy obnovení nebo zachování provozu podniku a vyhnutí se úpadkovému stavu.

3.4.4.2 Spravedlnost restrukturalizačního plánu a test spravedlnosti

Test spravedlnosti restrukturalizačního plánu je významným prvkem celé úpravy. Svou existencí přináší do koncepce preventivní restrukturalizace možnost spravedlivé existence takzvaného vnučení (cross-class cram down), zároveň možnost využití tohoto institutu ze své podstaty omezuje.⁹⁴ Test spravedlnosti na základě zákonem daných kritérií pomůže určit, zda je plán spravedlivý k dotčené straně, která nevylovila souhlas s preventivní restrukturalizací. Existence spravedlivého plánu vzhledem ke všem dotčeným stranám je pak podmínkou pro potvrzení restrukturalizačního plánu soudem.⁹⁵

Zákon zavádí tři druhy testu spravedlnosti pro tři odlišné druhy dotčených stran. První skupinou jsou dotčené strany se zajištěnými pohledávkami. Test spravedlnosti pro tuto skupinu je upraven v § 24 odst. 1 Zákona. Pro tuto skupinu se test skládá ze dvou kumulativních podmínek, a to zachování stejně hodnotného zajištění a následně i obdržení plnění ve výši původního zajištění. Hodnotnost zajištění se následně skládá z pořadí zajištění a následně z hodnoty. Dle znění Zákona je preferovanou variantou zachování stejného, nebo alespoň podobného druhu zajištění. V případě, že to není možné, je nutné najít jiný předmět zajištění, který bude mít stejnou hodnotu. Tato úprava bude využívána pouze, pokud restrukturalizační plán bude měnit postavení zajištěného věřitele a jeho zajištění. V opačném případě je test považován za splněný. Za pozornost stojí, že na rozdíl

⁹³ HAVEL, Bílý, 2020, s. 48. [op. cit.].

⁹⁴ RICHTER, Tomáš a THERY, Adrian, 2020. INSOL Europe Guidance Note on the Implementation of Preventive Restructuring Frameworks under EU Directive 2019/1023 Claims, Classes, Voting, Confirmation and the Cross-Class Cram-Down. In: s. 27 Dostupné z: <https://www.insol-europe.org/publications/guidance-notes>.

⁹⁵ Ust. 97 a 98 ZOPR. [op. cit.].

od obdobné úpravy v rámci reorganizace podle Insolvenčního zákona, kde je uložena povinnost obligatorně ocenit obchodní závod, Zákon tuto povinnost neukládá.⁹⁶ V praxi nicméně lze předpokládat, že k oceňování předmětu zajištění bude i přesto docházet. Nejčastěji zřejmě obchodní korporace požádá soud, aby oceněním pověřil případného restrukturalizačního správce.⁹⁷ Druhou částí testu je požadavek, aby obchodní korporace obdržela plnění ve výši hodnoty zajištění ke dni účinnosti restrukturalizačního plánu. Může tedy nastat situace, kdy pohledávka věřitele bude rozdělena na dvě části, a to na část zajištěnou a část nezajištěnou. Každá z částí, pak bude zařazena do odlišné skupiny dotčených práv.⁹⁸

Druhou skupinou jsou dotčené strany s nezajištěnými právy vůči obchodní korporaci. Úprava testu spravedlnosti pro tuto skupinu se skládá ze dvou alternativních přístupů. Lze ovšem očekávat, že využíván bude především ten druhý v pořadí. První varianta testu vyžaduje plné uhrazení pohledávek dotčených stran, které hlasovaly proti přijetí plánu ve výši ke dni účinnosti restrukturalizačního plánu, a to včetně příslušenství.⁹⁹ Alternativou je poté úprava, která zakazuje uspokojení takových pohledávek, které by v rámci insolvenčního řízení byly podřízeny pohledávkám dotčených stran, které hlasovaly proti přijetí restrukturalizačního plánu, a zároveň společníci ukončí svou účast v obchodní korporaci. V této podobě by i druhý alternativní test byl velmi přísný a mohl by vést ke sníženému využití institutu vnučení plánu. Nicméně požadavek na ukončení účasti společníků na obchodní korporaci může být nahrazen kumulativním splněním dalších poměrně přísných podmínek.¹⁰⁰ První alternativní podmínkou je, že nesouhlasící strany se nesmí ocitnout v horším postavení, než by měly v insolvenčním řízení. Dále musí dojít k zajišťovacímu převodu podílu dosavadních společníků do svěřeneckého fondu, který bude k tomuto účelu zřízen. Musí dojít také k obměně statutárního orgánu obchodní korporace, a to s požadavkem, že novými členy se stanou osoby nezávislé na obchodní korporaci. Podstatnou podmínkou je také vyplácení kompenzačních plateb ze zisku generovaného po účinnosti restrukturalizačního plánu. Toto vyplácení skončí nejdříve uplynutím 5 let od účinnosti plánu, nebo zaplacením plné výše pohledávky.¹⁰¹ Z výše uvedeného vyplývá, že i v tomto případě jsou

⁹⁶ Ust. 349 odst. 1 IZ. [op. cit.].

⁹⁷ Ust. 96 ZOPR. [op. cit.].

⁹⁸ Ust. Sigmund, Brož, Kačerová, Kališ, Macháček, at al. 2023, k §§ 14 a 32. [op. cit.].

⁹⁹ Ust. 24 odst. 2 ZOPR. [op. cit.].

¹⁰⁰ Ust. 24 odst. 2 ZOPR. [op. cit.].

¹⁰¹ Ust. 24 odst. 2 ZOPR. [op. cit.].

společníci potenciálně zbaveni veškerých výnosů plynoucích z podniku. Nicméně pouze na omezenou dobu.

Třetím testem je test spravedlnosti vztahující se na společníky obchodní korporace. Pro společníky je restrukturalizační plán spravedlivý, pokud se jim dostane stejného uspokojení, jakého by se jim dostalo, pokud by úpadek byl řešen konkursem.

Pokud se podíváme na všechny tři testy spravedlnosti dohromady, pak dle mého názoru zcela vystupuje do popředí přísnost testu spravedlnosti nezajištěných dotčených stran směrem k podnikateli. Tento test skutečně klade na obchodní korporace výrazné nároky a v podstatě se snaží, aby došlo i k úplnému uspokojení nezajištěných dotčených práv. Na tomto místě je myslím zřetelně vidět rozdíl mezi účelem preventivní restrukturalizace a účelem insolvenčního řízení.

Cílem insolvenčního řízení je především uspořádání majetkových vztahů mezi věřiteli a dosažení co možná největšího uspokojení jejich pohledávek.¹⁰² Na druhé straně účel preventivní restrukturalizace je jiný. Preventivní restrukturalizace by měla odvrátit úpadek obchodní korporace, a tím by měla zajistit pokračování její činnosti.¹⁰³ Je zřejmé, že takového stavu nelze docílit na úkor nezajištěných věřitelů. Tento stav by nepochybně nastal, pokud by Zákon správně nechránil nezajištěné věřitele nadstandardní ochranou. Ta brání tomu, aby restrukturalizace neproběhla na jejich úkor a věřitelé získali plnění, které by získat měli za předpokladu běžného obchodního styku, nebo alespoň plnění, které se mu bude přibližovat.

3.4.4.3 Přijetí restrukturalizačního plánu

Klíčovým okamžikem celého procesu preventivní restrukturalizace je hlasování o přijetí restrukturalizačního plánu. Plán předkládá k hlasování obchodní korporace, a to všem dotčeným stranám.¹⁰⁴ Musí tak učinit nejpozději do 6 měsíců od zahájení preventivní restrukturalizace.¹⁰⁵ Stejně jako nikdo jiný než obchodní korporace nemůže podat návrh na zahájení preventivní restrukturalizace, tak opět jen obchodní korporace může předložit k hlasování restrukturalizační plán.¹⁰⁶ K hlasování lze plán předložit až poté, co proběhne přezkum spornosti pohledávek, nebo

¹⁰² MORAVEC, Tomáš a HÁSOVÁ, Jiřina, 2018. Insolvenční řízení. 2. vydání. In: s. 6, C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-715-6.

¹⁰³ Směrnice, recitál 17. [op. cit.].

¹⁰⁴ Ust. 32 ZOPR. [op. cit.].

¹⁰⁵ Ust. 42 ZOPR. [op. cit.].

¹⁰⁶ Ust. 6 ZOPR. [op. cit.].

se dotčené strany vzdají práva podat námitku spornosti.¹⁰⁷ Komentář k Zákonu uvádí, že vzdání se bude muset být provedené písemně u restrukturalizačního soudu.¹⁰⁸ Pokud by obchodní korporace nepředložila plán k hlasování ve stanovené lhůtě, následkem bude skončení preventivní restrukturalizace pro marné uplynutí lhůty.¹⁰⁹

Důležité pro funkčnost celé úpravy je stanovit okamžik, ke kterému nejpozději musí obchodní korporace předložit plán, aby měly dotčené strany dostatek času se s ním seznámit. Zákon takovou dobu vyloženě neupravuje. Nicméně pravděpodobně bude možné ji dovodit z ustanovení o hlasování na schůzi dotčených stran a o hlasování mimo schůzi dotčených stran. Lze tedy dovodit, že plán by měl být k dispozici dotčeným stranám nejpozději 15 dnů před datem hlasování.¹¹⁰ Pro obchodní korporaci pak bude klíčové, aby v případě sporu byla schopna prokázat, že skutečně doručila restrukturalizační plán do sféry dotčené strany v dostatečném předstihu. Zákon sice pro případ restrukturalizačního plánu výslovně neupravuje možnost zpřístupnit dotčeným stranám plán prostřednictvím dálkového přístupu.¹¹¹ Lze se ovšem domnívat, že by tuto možnost bylo vhodné do zákona doplnit, případně ji umožnit extenzivním výkladem. Možnost zpřístupnění dálkovým přístupem totiž může značně zjednodušit pozici obchodní korporace, a předejít tak případným sporům. Pochopitelně i tak bude muset obchodní korporace prokázat, že dotčená strana byla náležitě informována o tom, kde se prostřednictvím dálkového přístupu může s plánem seznámit. Předložení plánu také znamená, že jeho obsah již nesmí být měněn.¹¹²

Pro účely přijetí plánu jsou dotčené strany rozděleny do skupin, v rámci kterých hlasují o přijetí plánu. Rozdělení dotčených stran do jednotlivých skupin provede obchodní korporace v rámci restrukturalizačního plánu. Rozdělení také řádně odůvodní. Zákon přesně specifikuje jen některé skupiny. Samostatnou skupinu bude tvořit každá dotčená strana se zajištěnou pohledávkou, společníci obchodní korporace, spřízněné osoby a fyzické osoby, které nejsou plátcí daně z přidané hodnoty.¹¹³ Případné další dělení nechává zákon na obchodní korporaci.

¹⁰⁷ Ust. 29 odst. 2 ZOPR. [op. cit.].

¹⁰⁸ Sigmund, Brož, Kačerová, Kališ, Macháček, at al. 2023, k § 29. [op. cit.].

¹⁰⁹ Ust. 42 ZOPR. [op. cit.].

¹¹⁰ Sigmund, Brož, Kačerová, Kališ, Macháček, at al. 2023, k § 29. [op. cit.].

¹¹¹ Srov. § 6 ZOPR.

¹¹² Ust. 29 odst. 3 ZOPR. [op. cit.].

¹¹³ Ust. 32 odst. 3 ZOPR. [op. cit.].

Obchodní korporace musí také určit, jakým způsobem bude o plánu hlasováno. Možnosti zákon nabízí dvě, a to na schůzi dotčených stran, anebo mimo schůzi dotčených stran. Pro samotné hlasování je rozhodující právě rozdělení do skupin, protože každá skupina hlasuje zvlášť a právě to, zda všechny skupiny odhlasují podobu plánu, následně určuje, zda byl plán přijat.¹¹⁴ Bez ohledu na to, zda hlasování probíhá na schůzi, nebo mimo ni, je pro přijetí plánu potřeba kvalifikovaná většina tří čtvrtin hlasů v každé hlasující skupině.¹¹⁵ Průběh hlasování a jeho výsledek je následně osvědčován notářským zápisem nebo za přítomnosti restrukturalizačního správce, pokud byl jmenován.¹¹⁶ Zákon č. 358/1992 Sb. Notářský řád v §80i upravuje podrobně náležitosti takového zápisu.

Z výše uvedeného vyplývá, že aby byl plán přijat, není nutné, aby pro jeho přijetí hlasovala každá jednotlivá dotčená strana. Vzhledem k navazujícím ustanovením obecně nebude příliš časté, že by přijatý plán byl ihned účinný. Ve většině případů bude muset dojít k potvrzení plánu restrukturalizačním soudem. V podrobnostech bude tato problematika rozebrána v navazující části práce.

Lze říci, že princip nastavení hlasování o restrukturalizačním plánu může pomoci využitelnosti celé úpravy, když v kombinaci s ostatními prvky dosahuje stavu, že je jen velmi složitý proces preventivní restrukturalizace zastavit čistě z manipulativních důvodů. Tyto prvky jsou představovány zejména tím, že není nutné, aby pro plán hlasovaly všechny dotčené strany, dokonce není ani nutné, aby byl přijat. Restrukturalizační soud totiž může potvrdit i neschválený plán.¹¹⁷ Navíc obchodní korporace může vytvořit finanční rezervy pro dodatečné uspokojení dotčených stran, které vnesou námitku dle § 98 odst. 2 písm. e) Zákona. Kombinací těchto prvků dochází dle mého názoru k situaci, kdy bude velmi obtížné celý proces účelově blokovat, což může být pro praktické využití celé úpravy zásadní.

¹¹⁴ Ust. 33 odst. 3 ZOPR. [op. cit.].

¹¹⁵ Ust. 36 ZOPR. [op. cit.].

¹¹⁶ Ust. 34 ZOPR. [op. cit.].

¹¹⁷ Ust. 99 ZOPR. [op. cit.].

4 Mezinárodní srovnání vnitrostátních úprav preventivní restrukturalizace

4.1 Úvod do mezinárodního srovnání

V návaznosti na první polovinu práce, která rozebírala znění Směrnice a dále popisovala Zákon, se tato část práce bude zaměřovat na mezinárodní srovnání úprav. Vzhledem k tomu, že Zákon je zcela nová úprava, nelze při jejím popisu čerpat z velkého množství odborné literatury, natož využít judikaturu. Přesto je cílem práce alespoň odhadnout, zda Zákon bude schopen naplnit cíle Směrnice a bude nápomocný v běžné podnikatelské praxi. Právě k tomuto účelu bude sloužit mezinárodní srovnání. Zákon bude srovnán s úpravami okolních států, tedy Německa, Rakouska a Slovenska. Tyto země přijaly úpravu v rozmezí let 2020-2022, díky čemuž je jejich úprava již určitou dobu funkční a lze v rámci srovnání zohlednit i frekvenci využití preventivně restrukturalizačního rámce v těchto zemích. Vzhledem k tomu, že srovnání úprav jako celků by nebylo možné rozsahem začlenit do této práce, budou v rámci jednotlivých úprav srovnávány konkrétní instituty. Cílem této části je vyvodit dílčí závěry o kvalitě české úpravy v porovnání s legislativou jmenovaných států. Na základě takového srovnání pak lze lépe odhadnout možný úspěch či neúspěch české úpravy v budoucí praxi.

4.2 Srovnání úprav moratoria

Prvním srovnávaným institutem je moratorium. Moratorium bylo vybráno k bližší analýze především proto, že jeho existence, a tím pádem i úprava může, být klíčová pro funkčnost celé preventivní restrukturalizace. Moratorium ve své nejširší podobě představuje možnost sanačního řešení problémů podniku při použití zvláštní přechodné ochrany před individuálním vymáháním pohledávek jednotlivých věřitelů.¹¹⁸ Tím ze své podstaty poskytuje dlužníku možnost efektivně se bránit před svými věřiteli po dobu nezbytně nutnou k vyjednávání o obsahu restrukturalizačního plánu. Na úvod lze říci, že po vzoru Směrnice obsahují všechny srovnávané národní úpravy svou úpravu moratoria, nebo chceme-li úpravu zastavení vymáhání nároků. Úpravy se nicméně liší

¹¹⁸ BÍLÝ, Bohumil, 2009. Co se smí a co třeba již ne v moratoriu podle insolvenčního zákona? Glosa k účinkům moratoria podle § 122 InsZ. Online. Obchodněprávní revue. Roč. 2009, č. 3, s. 72. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhf64s7gnpxgxxgi&groupIndex=3&rowIndex=0&refSource=search-facets>. [cit. 2024-02-04].

v podstatných rysech, které mohou mít dle mého názoru výrazný vliv na jejich využitelnost a tím potažmo na využitelnost celých rámců pro preventivní restrukturalizaci v daných zemích.

Česká úprava moratoria se nachází v úvodu hlavy II Zákona. Moratorium se v Zákoně vyskytuje ve dvou variantách, které jsou i samostatně upraveny. Konkrétně Zákon upravuje moratorium všeobecné a moratorium individuální.¹¹⁹ Již toto důsledné rozdělení je rozdílem oproti úpravám okolních států. V úpravách okolních států totiž toto důsledné oddělení nenajdeme. Výslovné rozdělení, které používá Zákon, považuji za vhodné především z důvodu, že umožňuje podpořit aspekt vyhnutí se negativní publicitě, která je spojena s moratoriem všeobecným.

Všeobecné moratorium totiž ze své podstaty, kdy působí proti všem věřitelům dlužníka, musí být zveřejněno tak, aby bylo přístupné všem potenciálním adresátům.¹²⁰ V takové situaci může dlužník spustit koloběh negativních reakcí věřitelů a tím ztížit vyjednávání o restrukturalizačním plánu. Vzhledem k výše popsanému tedy lze hodnotit pozitivně, že česká úprava umožňuje aktivovat pouze moratorium individuální, které bude oznámeno jen osobě, vůči které přímo působí.¹²¹

Elementárními faktory, které budou zcela určitě ovlivňovat využitelnost moratoria, jsou postup, který musí dlužník podstoupit pro jeho získání, a také období, ve kterém může dlužník o moratorium žádat. V této oblasti lze konstatovat, že k dlužníkovi velmi přísnou úpravu zvolilo Slovensko.

Slovenský zákon č. 111/2022 o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov (dále jen "Slovenský zákon") v § 17 upravuje poskytnutí moratoria (dočasnej ochrany). Slovenský zákon ve své úpravě podmiňuje poskytnutí moratoria hned několika podmínkami. První podmínka, která je v textu Slovenského zákona poněkud skryta, vychází z faktu, že moratorium může být poskytnuto pouze v rámci soudního rozhodnutí o povolení preventivní restrukturalizace. Tento prvek úpravy úzce souvisí s celým konceptem slovenské úpravy, která na rozdíl od úpravy české zcela vynechává jakékoliv procesy, které probíhají před podáním konkrétního návrhu na povolení preventivní restrukturalizace s konkrétním restrukturalizačním plánem. Osobně tento přístup považuji za nepřiléhavý procesům v praxi. Je tedy zřejmé, že slovenští dlužníci se mohou

¹¹⁹ Ust. 73-87 ZOPR. [op. cit.].

¹²⁰ Ust. 74 odst. 4 ZOPR. [op. cit.].

¹²¹ Ust. 86 odst. 3 ZOPR. [op. cit.].

o moratorium opřít až v momentě, kdy splní všechny náležitosti pro zahájení preventivní restrukturalizace, a to soudem.

Druhou podmínkou, kterou klade Slovenský zákon dlužníku, je souhlas věřitelů.¹²² Toto ustanovení dle mého názoru vytváří poněkud paradoxní situaci, kdy dlužník musí získat souhlas k ochraně od skupiny osob, před kterou ho má moratorium chránit.

Třetí podmínkou, která je ve Slovenském zákoně zakotvena pouze jako fakultativní, je podmínění moratoria podáním návrhu na ustavení věřitelského výboru. Na druhé straně německá úprava v zákoně Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen (dále jen jako “StaRUG”) v §§ 49 a 50 nepožaduje po dlužníkovi, aby získal souhlas věřitelů, nicméně musí být schopen předložit finanční plán, který vysvětlí, jak bude v následujících šesti měsících zaručeno financování společnosti.¹²³ Tento požadavek stejně jako i ostatní požadavky, které klade StaRUG na dlužníka v záležitostech moratoria, se nicméně zdají být odůvodněné vzhledem k míře zásahu do práv věřitelů. Lze hovořit o vhodném nastavení obtížnosti možnosti získat ochranu před věřiteli a přílišné volnosti úpravy, která může snadno vést ke zneužití.

Rakouská úprava v zákoně č. 2021/147 federální sbírky Restrukturierungsordnung (dále jen “ReO”) se náročností požadavků na dlužníka pro získání moratoria blíží spíše úpravě v Zákonu. Dlužníkům, na které se bude aplikovat ReO postačí, aby odůvodnili, že moratorium je nutné k dosažení cíle restrukturalizace a podpoří jednání o restrukturalizačním plánu.¹²⁴ Dále je také nutné, aby dlužník ještě nebyl v úpadku.¹²⁵ Z § 19 ReO také vyplývá, že moratoria lze dosáhnout pouze po zahájení restrukturalizačního řízení. Tím se dostáváme k hodnocení požadavků, které na dlužníka klade Zákon v českém prostředí.

V českém prostředí může dlužník dle Zákona moratorium navrhnout v období od zahájení restrukturalizačního řízení do nabytí účinnosti restrukturalizačního plánu.¹²⁶ Zde je nicméně nutné si uvědomit, že preventivní restrukturalizace je dle Zákona zahájena již v okamžiku, kdy došla

¹²² Ust. 17 odst. 1 písm. a) zákon č. 111/2022 Z. z., o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹²³ Ust. 50 odst. 2 bod 2 StaRug. [op. cit.].

¹²⁴ Ust. 19 Bundesgesetz, mit dem zur Umsetzung der Richtlinie über Restrukturierung und Insolvenz ein Bundesgesetz über die Restrukturierung von Unternehmen geschaffen wird sowie die Insolvenzordnung, das Gerichtsgebührengesetz, das Gerichtliche Einbringungsgesetz, das Rechtsanwaltsaristgesetz und die Exekutionsordnung geändert werden BGBl. I Nr. 147/2021.

¹²⁵ Ust. 19 ReO. [op. cit.].

¹²⁶ Ust. 73 ZOPR. [op. cit.].

písemná výzva k zahájení jednání o restrukturalizačním plánu první dotčené straně.¹²⁷ Tedy nacházíme se v době, kdy teprve budou čistě formálně počínat jednání o podobě plánu restrukturalizace, a moratorium může dlužníkovi v této fázi ulehčit situaci. Zákon jde nicméně v tom, kdy může dlužník o moratorium zažádat, ještě dál, a to konkrétně v případě individuálního moratoria proti až třem individuálně určeným věřitelům, proti kterým může být moratorium vyhlášeno dokonce ještě před započítáním restrukturalizačního řízení.¹²⁸

Ve srovnání s úpravami okolních států je tedy Zákon k dlužníkovi velmi vstřícný a dává mu možnost bránit se moratoriem dříve než v případě okolních zemí Slovenska, Německa i Rakouska. S podmínkami, které je třeba splnit, je to v případě Zákona podobné. Podobné v tom smyslu, že zákon je k dlužníkovi spíše vstřícný a rozhodně neklade přílišné nároky pro získání moratoria. Konkrétně Zákon při návrhu moratoria požaduje po dlužníkovi především čestná prohlášení o tom, že plnil v posledních třech letech povinnosti vůči veřejnému rejstříku, ve kterém je zapsán, a za druhé, aby prohlásil, že jeho zájmy jsou soustředěny výhradně v České Republice a že nedošlo k jeho přesunutí z jiného členského státu tři měsíce před podáním návrhu.¹²⁹ K tomu připojí, zda žádá o moratorium proti všem věřitelům, nebo jen některým skupinám nebo dokonce pouze o moratorium vůči konkrétně určenému věřiteli.¹³⁰ Do příloh návrhu musí dlužník následně připojit zejména *“výkaz stavu likvidity osvědčující, že mezera krytí podle insolvenčního zákona představuje méně než desetinu výše splatných peněžitých dluhů podnikatele, nebo výhled vývoje likvidity osvědčující, že mezera krytí klesne v období, na které se výhled vývoje likvidity sestavuje, pod jednu desetinu výše jeho splatných peněžitých dluhů; omezení podle § 2 vyhlášky o platební neschopnosti se nepoužijí, ”*.¹³¹ Jinými slovy toto je určitý požadavek na prokázání, že dlužník není skutečně velmi blízko stavu platební neschopnosti a bude schopen hradit své závazky, tudíž není v úpadku.¹³² Tím výčet požadavků na dlužníka končí, nemusí tedy na rozdíl od Slovenského zákona diskutovat návrh moratoria s věřiteli ani předkládat podrobný finanční plán, jako to ukládá StaRug. Lze tedy na jednu stranu konstatovat, že moratorium v Zákoně je velmi prodlužnické, na

¹²⁷ Ust. 6 odst. 1 ZOPR. [op. cit.].

¹²⁸ Ust. 85 odst. 3 ZOPR. [op. cit.].

¹²⁹ Ust. 73 odst. 2 písm. a) a b) ZOPR. [op. cit.].

¹³⁰ Ust. 73 odst. 2 písm. c) ZOPR. [op. cit.].

¹³¹ Ust. 73 odst. 3 písm. b) ZOPR. [op. cit.].

¹³² SCHÖNFELD, Jaroslav, 2017. Ekonomický pohled na definici úpadku korporace. Online. Bulletin advokacie. Roč. 2017, č. 6, s. 51. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembg5pweyk7gzpxgxzvge&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2024-02-04].

druhou stranu toto je něco, co může být i předmětem kritiky, protože si lze snadno představit případy účelového využití moratoria k poškození některých věřitelů. Osobně se domnívám, že určitý požadavek finančního plánu, který by svou existencí mohl pomoci prokázat poctivý záměr dlužníka při žádosti o moratorium po vzoru StaRug by velmi prospěl vyváženosti úpravy v Zákoně. Nicméně je jasné, že bude především na soudech, aby řádně posoudily případ od případu, zda bude moratorium uděleno, a tím zajistily spravedlivé používání tohoto institutu. Pokud bychom měli hovořit čistě o četnosti využití moratoria dle Zákona v praxi, lze se domnívat, že k využití může docházet snadno a bez větších překážek, což ovšem dle mého názoru samostatně ještě neznamená, že celý rámeček úpravy bude užíván často a s výraznými úspěchy.

Lze tedy shrnout, že Zákon v přístupu k moratoriu je výrazně prodlužnický. Jak bylo uvedeno výše, moratorium je zásadním institutem celé úpravy a pro její funkčnost zřejmě bude mít zcela zásadní význam. Je proto pozitivní zprávou, že dle mého názoru vychází Zákon v mezinárodním srovnání jako prodlužnický a poměrně vhodně koncipovaný.

4.3 Srovnání osobní působnosti

V této části bude srovnání podrobena osobní působnost Zákona ve srovnání s osobní působností zákonů okolních států. Osobní působnost definuje, jakého okruhu subjektů se úprava týká, a kdo ji tedy může využít. Zda je nutné si uvědomit, že tento výběr bude nejčastěji proveden ve dvou fázích. V první fázi budou nejčastěji zcela vyloučeny některé skupiny subjektů například, fyzické osoby, a v druhé fázi bude definováno, jaké dodatečné podmínky musí splnit subjekty, které prošly kritériem první fáze. Tedy nejčastěji v tomto případě v jakém stádiu obtíží se nachází. Okruh adresátů úpravy je ze své podstaty zcela zásadní, protože v případě, že některým subjektům bude užití úpravy zcela zapovězeno, může dojít k podstatnému snížení otevřených případů. I z toho důvodu byl tento institut vybrán k mezinárodnímu srovnání. Lze se totiž domnívat, že okruh adresátů úpravy bude mít zásadní vliv na její využitelnost.

Již v úvodu práce bylo popsáno, že dokonce i Směrnice vylučuje některé skupiny subjektů z působnosti této úpravy. Směrnice také umožnila státům při implementaci rozhodnout, zda vnitrostátní úprava umožní přístup k preventivní restrukturalizaci i podnikajícím fyzickým osobám, anebo zůstane omezena na osoby právnické.¹³³

¹³³ Směrnice čl. 4 bod 4 in fine. [op. cit.].

StaRUG neobsahuje negativní výčet subjektů, které se nesmějí účastnit preventivní restrukturalizace. Restrukturalizační rámce dle StaRUG jsou k dispozici dlužníkům, kteří nejsou finančními institucemi a mají centrum svých zájmů v Německu a jsou ve stádiu hrozícího úpadku, který je pro účel preventivní restrukturalizace definován stejně jako v německém insolvenčním zákoně. Tedy, že v tomto stádiu je dlužník, u kterého je více než pravděpodobné, že nebude schopen pokrýt všechny dluhy po jejich splatnosti dostupnou likviditou během období následujících 24 měsíců.¹³⁴

Z § 4 StaRUG in fine lze také dovodit, že StaRUG do své působnosti zahrnuje také dlužníky, kteří podnikají jako fyzické osoby. Lze tedy konstatovat, že německá úprava využila možnosti vztáhnout úpravu na co největší množství subjektů. Rakouská úprava v zákoně č. 2021/147 federální sbírky Restrukturierungsordnung (dále jen “ReO”) naproti tomu přesně definuje v § 2 subjekty, na které se úprava nevztahuje, a prakticky tak kopíruje výčet uvedený ve Směrnici v článku 1 odst. 2. V závěru § 2 nicméně staví na jisto, že i fyzické osoby, které podnikají, jsou adresáty úpravy a mohou využít rámců preventivní restrukturalizace.¹³⁵ Podobně jako StaRug tedy ReO neomezuje přístup dlužníkům, pro které Směrnice přístup výslovně nezakázala.

Na druhé straně stojí Zákon a Slovenský zákon, které se od německé a rakouské úpravy liší jedním zásadním aspektem. Zákon v § 3 odst. 1 zužuje působnost zákona pouze na obchodní korporace.¹³⁶ Slovenský zákon v § 1 stanovuje působnost zákona pouze pro právnické osoby. Z jakých důvodů oba státy zvolily tento postup, se můžeme pokusit dočíst především v důvodových zprávách k oběma úpravám.

Zatímco důvodová zpráva k Zákonu poměrně uceleně vysvětluje, proč jsou fyzické podnikající osoby z působnosti zákona vyloučeny, důvodová zpráva k Slovenskému zákonu o této problematice zcela mlčí.

V případě Slovenského zákona se tedy pro účely této práce omezíme na konstatování, že slovenský zákonodárce tuto volbu nezdůvodnil.¹³⁷ Jak již bylo naznačeno, důvodová zpráva k Zákonu

¹³⁴ Ust. 18 odst. 2 InsO. [op. cit.].

¹³⁵ Ust. 2 ReO. [op. cit.].

¹³⁶ Obchodní korporace jsou podmnožinou právnických osob a korporací – viz Stanislava Černá, Ivana Štenglová, Irena Pelikánová, a kol., 2021, s. 56. [op. cit.].

¹³⁷ Důvodová zpráva k návrhu zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), k zák. č. 128/2006 Sb. [online]. PSP sněmovní tisk 1120/0. Poslanecká Sněmovna. 4. volební období. 2002 - 2006 [cit. 10.10.2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>.

vysvětluje, proč došlo k omezení osobní působnosti pouze na obchodní korporace dle zákona č. 90/2012 Sb. (dále jen “ZOK”). Konkrétně důvodová zpráva popisuje, že právě jen obchodní korporace ve smyslu ZOK jsou subjekty, které se zabývají primárně podnikáním a vytvářejí obchodní závody.¹³⁸ Na základě těchto tvrzení pak zákonodárce argumentuje, že právě a pouze tyto subjekty jsou vhodné k použití nástrojů, které jim Zákon předkládá.¹³⁹ Těmito nástroji je například restrukturalizace majetku, závazků, vlastního kapitálu a podobně.¹⁴⁰ Přes veškerou argumentaci zákonodárce, která se může na první pohled zdát jako obsáhlá, s tímto vyloučením nesouhlasím.

Jedním z hlavních argumentů důvodové zprávy pro vyloučení podnikajících fyzických osob je také dosud nezmíněný fakt, že fyzické podnikající osoby by zcela jistě nemohly unést náklady na průběh restrukturalizačního řízení, a tedy nemá smysl, aby se na ně úprava vztahovala.

S výše uvedenou argumentací v důvodové zprávě nesouhlasím. Nelze dle mého názoru bez dalšího zařadit všechny podnikající fyzické osoby do skupiny, která nemá dostatečné prostředky na to, aby pokryla náklady na preventivní restrukturalizaci, a to dokonce aniž by existoval jakýkoliv odhad, který by přibližně takové náklady definoval. Lze se navíc domnívat, že právě rozhodnutí o tom, zda podnikající fyzická osoba má nebo nemá dostatečné prostředky a předpoklady na to, aby mohla projít preventivní restrukturalizací, má být rozhodnutí v první řadě věřitelů a případně rozhodnutí restrukturalizačního soudu. Úprava, která by tedy byla nastavena tímto směrem, by byla dle mého názoru jistě vhodnější.

Lze tedy konstatovat, že Zákon nadmíru omezuje okruh svých adresátů a je v tomto bodě až diskriminační vůči fyzickým podnikajícím osobám, a tím výrazně snižuje možnost budoucího využití úpravy.

4.4 Srovnání institutu cross-class cram down

Cross-class cram down neboli také vnučení třídám věřitelů je v kontextu diskuze o možné efektivitě a přínosu úpravy preventivní restrukturalizace zcela klíčovým prvkem. Institut vnučení třídám totiž poskytuje zásadní možnost obejít nesouhlas některých věřitelů a umožnit realizaci restrukturalizačního plánu i přes jejich odmítavé stanovisko. Tím tento institut poskytuje tolik

¹³⁸ Důvodová zpráva k Zákonu, k § 3 [op. cit.].

¹³⁹ Důvodová zpráva k Zákonu, k § 3 [op. cit.].

¹⁴⁰ Ust. 16 odst. 1 ZOPR. [op. cit.].

podstatnou flexibilitu a přináší více variant možných řešení do celého procesu preventivní restrukturalizace.¹⁴¹ Základ úpravy nalezneme pochopitelně ve Směrnici, a to konkrétně v článku 11, který poměrně přesně stanovuje hranice v rámci, kterých mohou členské státy vnučení třídám nastavit. Úprava institutu ve Směrnici byla inspirována především insolvenční úpravou Spojených států amerických.¹⁴²

Cílem této části práce bude porovnat, jak k institutu přistoupily jednotlivé státy, které jsou předmětem porovnání, a především, jak si v tomto porovnání stojí Zákon a zda je jeho nastavení vhodné pro aplikační praxi.

Začneme vymezením toho, jakým způsobem je problematika vymezena v Zákoně. Úpravu nalezneme v paragrafech 29 až 38 a v paragrafech 93 až 100 Zákona. Specifikem české úpravy je, že se i v případě institutu vnučení třídám věřitelů přidržuje logického rozvržení zákona na část soukromoprávní v § 29 až 38 a část před soudem v paragrafech 93 až 100 Zákona.

Přijetí restrukturalizačního plánu bylo podrobně popsáno v předchozí části práce, proto se zde budeme soustředit pouze na samotné soudní potvrzení, které je vlastně podstatou vnučení třídám věřitelů. Pokud by totiž plán byl schválen všemi věřiteli, poté může být za splnění dalších podmínek účinný bez dalšího a k vnučení nemusí být vůbec přistoupeno.¹⁴³

Následná úprava vnučení je v Zákoně rozdělena na dvě varianty. První variantu nalezneme v § 98 Zákona, kde nejde o vnučení v pravém slova smyslu. Spíše je na místě hovořit o soudním potvrzení konsenzuálně přijatého plánu. Jedná se o situaci, kdy sice došlo k přijetí plánu všemi skupinami věřitelů, nicméně nedošlo k přijetí ze strany všech věřitelů.¹⁴⁴ Jak bylo uvedeno výše, nejedná se o vnučení v pravém smyslu, a proto pro účel této práce nebudeme zacházet do většího detailu.

Vnučení třídám ve smyslu, v jakém bylo zamýšlené Směrnicí, nalezneme v § 99 Zákona. V každém případě musí být splněny podmínky, které jsou nutné i pro potvrzení konsenzuální restrukturalizace.¹⁴⁵ Následně zákon uvádí dvě možnosti, kdy může dojít k vnučení třídám.

¹⁴¹ Richter, Thery, 2020, s. 27. [op. cit.].

¹⁴² Paulus, Dammann, 2021, s. 178. [op. cit.].

¹⁴³ Ust. 39 ZOPR a contrario. [op. cit.].

¹⁴⁴ Sigmund, Brož, Kačerová, Kališ, Macháček, at al. 2023, k § 98. [op. cit.].

¹⁴⁵ Ust. 98 odst. 2 ZOPR. [op. cit.].

Za prvé jde o situaci, kdy restrukturalizační plán přijala většina skupin dotčených stran nespřízněných osob a alespoň jedna z nich je skupinou dotčených stran se zajištěnými pohledávkami nebo alespoň jedna z těchto skupin je skupinou dotčených stran, jejichž pohledávky by se v případném insolvenčním řízení uspokojovaly před pohledávkami nezajištěných věřitelů s nepodřízenými pohledávkami.¹⁴⁶ Tento první případ české úpravy míří především na ochranu zajištěných věřitelů, což lze považovat za správné. V druhém odstavci § 99 Zákona nicméně zachází zákonodárce ještě dál, když stanoví, že k možnosti potvrzení vnučení plánu stačí přijetí pouze jednou skupinou dotčených stran, a následně vyjmenovává skupiny stran, které jsou výjimkou z tohoto pravidla a jejich odsouhlasení osamostatnění k možnosti vnučení nestačí. Zejména se jedná o skupinu společníků obchodní korporace a osoby spřízněné.¹⁴⁷ Takto daleko si zákonodárce dovoluje zajít dle mého názoru i z důvodu, že v odstavci 3 § 99 Zákona ponechává sérii pojistek, které se dají shrnout jako opětovné zdůraznění toho, že plán musí být v každém případě spravedlivý a poctivý.¹⁴⁸

ReO upravuje problematiku související s přijímáním a potvrzováním restrukturalizačního plánu zejména v §§ 31 až 36. Zákon rozlišuje mezi běžným potvrzením přijatého plánu za splnění jednodušších podmínek v § 34 a opravdovým vnučením za podmínek v § 36. Rozdílem je, že ReO vůbec neumožňuje variantu, aby restrukturalizační plán nabyl účinnosti bez potvrzení soudem.¹⁴⁹

První podmínkou je, že plán byl přijat za podmínek v §§ 31 až 33 ReO. Následně je zde požadavek na zachování postavení tříd a požadavek na to, že nikdo neobdrží v rámci plnění více, než je jeho výše pohledávek. Podstatným rozdílem proti české úpravě v Zákonu je nicméně požadavek, že plán musí být přijat většinou tříd, včetně skupiny zajištěných věřitelů.¹⁵⁰ Přijetí pouze jednou skupinou věřitelů postačí pouze v případě, že byly vytvořeny pouze dvě třídy věřitelů.¹⁵¹ Tedy na rozdíl od Zákona zde není možnost nechat soudem potvrdit plán, který by přijala jen jedna skupina věřitelů. V tom lze dle mého názoru spatřovat větší důraz na váhu názoru věřitelů a pochopitelně jejich ochranu.

¹⁴⁶ Ust. 99 odst. 1 ZOPR. [op. cit.].

¹⁴⁷ Ust. 99 odst. 2 ZOPR. [op. cit.].

¹⁴⁸ Ust. 99 odst. 3 ZOPR. [op. cit.].

¹⁴⁹ Ust. 37 a contrario ReO. [op. cit.].

¹⁵⁰ Ust. 36 odst. 2 ReO. [op. cit.].

¹⁵¹ Ust. 36 odst. 2 in fine ReO. [op. cit.].

Slovenská právní úprava následně upravuje vnučení třídám věřitelů pouze v § 43 Slovenského zákona. Podle odstavce 1, v případě neschválení veřejného plánu některou ze skupin, má dlužník možnost obrátit se na soud s návrhem na nahrazení tohoto souhlasu rozhodnutím soudu. Tento krok je v souladu s aplikací ustanovení § 7 odst. 3 a 4, které poskytuje pružný rámec pro situace, kdy je nutné nahradit souhlas skupiny rozhodnutím soudu. Dále, dle odstavce 2, je rozhodnutí o návrhu na nahrazení souhlasu skupiny součástí rozhodnutí o potvrzení veřejného plánu. Tímto je zajištěna komplexní a koherentní úvaha soudu o celém spektru faktorů ovlivňujících proces restrukturalizace.

V odstavci 3 je stanoveno, že soud nahradí souhlas skupiny, pokud byl veřejný plán schválen nadpoloviční většinou skupin, přičemž mezi nimi musí být zastoupena skupina zajištěných i nezajištěných věřitelů. Tato podmínka podtrhuje důležitost konsensu mezi různými kategoriemi věřitelů a zdůrazňuje roli zajištěných a nezajištěných věřitelů v procesu restrukturalizace. Odstavec 4 zmiňuje, že soud nahradí souhlas skupiny jen za předpokladu, že postavení skupiny, jejíž souhlas se má nahradit, nebude znevýhodněno ve srovnání s ostatními skupinami stejné kategorie. Tato klauzule je klíčová pro zachování rovnováhy a spravedlnosti mezi různými skupinami věřitelů. Nakonec, odstavec 5 se věnuje specifické situaci, kdy veřejný plán předpokládá odpuštění pohledávek určitých skupin. V takovém případě je nahrazení souhlasu skupiny možné jen za podmínky, že původní akcionáři společnosti doplní vlastní zdroje dlužníka peněžním plněním odpovídajícím alespoň 20 % sumy odpuštěných pohledávek. Tento aspekt odráží snahu o vyváženost a spravedlnost řešení v kontextu zájmů všech zúčastněných stran.

Slovenská úprava tedy, jak je viditelné, zvolila úsporný přístup, který se nicméně zdá poměrně výstižný a v praxi by mohl právě díky své srozumitelnosti dobře fungovat. Zejména § 43 odstavec 5 Slovenského zákona je dle mého názoru vítanou snahou o určité vyvážení postavení osob napojených na dlužníka a věřitelů.

V rámci německé úpravy StaRug má dlužník podobně jako v ostatních srovnávaných úpravách flexibilní možnost volby, které skupiny zúčastněných stran budou zahrnuty. Tato volba musí být

rozumná a v rámci každé skupiny mají všichni věřitelé obdržet stejná práva.¹⁵² Pro přijetí Restrukturalizačního plánu je vyžadována většina 75 % hodnoty pohledávek v každé skupině.¹⁵³

StaRUG také implementuje cross-class cram down. Proti vůli hlasující třídy může být plán vnucen, pokud většina tříd hlasuje ve prospěch restrukturalizačního plánu, a lze předpokládat, že členové třídy hlasující proti se ocitnou v situaci, která není horší než bez restrukturalizačního plánu; a také, že členové třídy hlasující proti obdrží adekvátní podíl na hodnotě vytvořené restrukturalizačním plánem. Úroveň adekvátní účasti na hodnotě plánu je splněna, pokud žádný další věřitel neobdrží hodnotu přesahující výši jeho počáteční pohledávky, a ani podřízený věřitel, dlužník ani akcionáři neobdrží hodnotu, která by nebyla plně kompenzována příspěvkem do majetku dlužníka a žádný věřitel stejného řádu není v lepší situaci než věřitelé dotčené třídy.¹⁵⁴ Tímto ustanovením je vyjádřeno takzvané pravidlo absolutní priority.¹⁵⁵ Právě stoprocentní kompenzace v případě plnění ve prospěch podřízených věřitelů, dlužníka nebo jeho účastníků je nazývána pravidlem absolutní priority. Pravidlo absolutní priority vyjadřuje, že i během řízení (v tomto případě v případě restrukturalizačního řízení) musí být dodrženo pořadí nároků, které by platilo mimo restrukturalizační řízení. Tedy, že plán lze schválit přes odpor skupiny pouze v případě, pokud skupina dostane plnou výši svých pohledávek nebo pokud žádný věřitel s horším pořadím neobdrží v rámci restrukturalizace žádné plnění.¹⁵⁶

StaRug v určitých případech stanoví výjimky z pravidla absolutní priority například v situaci, kdy dlužník nebo jeho účastníci si ponechávají zájem na majetku společnosti za předpokladu, že jejich účast je nezbytná pro pokračování společnosti za účelem dosažení přidané hodnoty restrukturalizačního plánu, nebo pokud je porušení práv věřitelů marginální například v případě, kdy jejich práva nejsou porušena a splatnost jejich pohledávek je odložena o ne více než 18 měsíců.¹⁵⁷

¹⁵² Ust. 8 odst. 1 StaRUG a Ust. 10 odst. 1 StaRUG. [op. cit.].

¹⁵³ Ust. 25 odst. 1 StaRUG. [op. cit.].

¹⁵⁴ Ust. 27 StaRUG. [op. cit.].

¹⁵⁵ MCCORMACK, Gerard, 2021. The European Restructuring Directive. 2021. In Elgar Corporate and Insolvency Law and Practice series. ISBN 978 1 78990 880 0.

¹⁵⁶ RICHTER, Tomáš, 2008. Reorganizace podle insolvenčního zákona – 2. část. Online. Právní rozhledy. Roč. 2008, č. 14, s. 507. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhbpxa4s7ge2f6427guydo&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2024-02-04].

¹⁵⁷ Ust. 28 StaRUG. [op. cit.].

Závěrem porovnání cross-class cram down v rámci jednotlivých úprav bych rád shrnul hlavní rysy jednotlivých úprav a také jejich případné rozdíly a podobnosti, které mohou napovědět, jak bude Zákon úspěšný v praxi.

Česká úprava, jak je stanovena v Zákonu, jako jediná rozlišuje mezi konsensuálním přijetím restrukturalizačního plánu a jeho soudním potvrzením. Zvláštností českého přístupu je možnost potvrzení plánu soudem i v případě, že plán přijala pouze jedna skupina dotčených stran, což vnímám jako výrazný posun směrem k větší flexibilitě v procesu restrukturalizace. Na druhou stranu taková flexibilita může vést ke snadnější možnosti zneužití úpravy v neprospěch věřitelů. Nicméně domnívám se, že v případě cross-class cram down Zákon zároveň poskytuje adekvátní ustanovení zdůrazňující spravedlivost a poctivost preventivní restrukturalizace, jak bylo uvedeno výše.

Rakouské právo, zastoupené ReO, klade větší důraz na dohodu mezi věřiteli, neboť vyžaduje, aby plán byl přijat většinou tříd, včetně skupiny zajištěných věřitelů. Tento přístup je odrazem snahy o ochranu zájmů věřitelů a posiluje jejich postavení v procesu restrukturalizace. Potvrzením tohoto přístupu je, že ReO neumožňuje potvrzení plánu soudem v případě, že byl přijat pouze jednou skupinou věřitelů.

Slovenská právní úprava přistoupila, jak bylo uvedeno výše, k vnucení třídám věřitelů s jistou úsporností, což může napomoci její srozumitelnosti a efektivitě v praxi. Tuto hypotézu nicméně bude muset potvrdit až praxe.

Německé právo, reprezentované StaRUG, nabízí podobně jako Zákon poměrně komplexní úpravu, která je v oblasti cross-class cram down orientována na ochranu věřitelů. Nicméně ani tato ochrana se v prvních reálných případech neukázala jako zcela efektivní.¹⁵⁸ Domnívám se, že na německém příkladu je velmi dobře vidět, že v případě posuzování spravedlivosti cross-class cram down bude v konkrétních případech naprosto klíčová role soudu.

Lze tedy konstatovat, že přestože jsou základní rysy úprav v analyzovaných státech podobné a vycházejí ze Směrnice, každý stát přistupuje k implementaci těchto pravidel odlišným způsobem. Česká úprava je dle mého názoru flexibilnější, zatímco rakouská, slovenská a německá úprava zdůrazňuje důležitost konsensu a ochranu zájmů věřitelů. Z toho usuzuji, že pro využitelnost

¹⁵⁸ viz. případ Leoni AG zmíněný v části 2.1. této práce.

Zákona a počet případů v praxi může být česká úprava cross-class cram down skutečně příznivá, nicméně úprava jistě vytvoří zvýšené nároky na soudy, které budou muset pečlivě posuzovat, zda jsou dodrženy základní požadavky, zejména požadavky spravedlnosti plánu stanovené v § 99 odst. 3 Zákona. Všechna tato kritéria ale cílí na poměrně exaktní parametry nastavení restrukturalizačního plánu, což by soudům mohlo výrazně pomoci.

5 Preventivní restrukturalizace a reorganizace v České republice

5.1 Úvod k srovnání preventivní restrukturalizace a reorganizace v České republice

V této části textu přistoupíme ke srovnání úpravy preventivní restrukturalizace v Zákoně a úpravy reorganizace v Insolvenčním zákoně. Důvodem k tomuto porovnání je jednak mnohost podobností obou úprav, jednak také skutečnost, že reorganizace dle Insolvenčního zákona je součástí české právního řádu už od roku 2008. Právě díky tomu je v oblasti reorganizace více judikatury i názorů doktríny a známe také přesný počet proběhlých případů. Toto srovnání by mělo pomoci odpovědět na hlavní otázku, zda bude úprava preventivní restrukturalizaci úspěšně využitelná v praxi. Cílem bude také poukázat na rozdíly v obou úpravách a jejich rozdílné účely, které by měly umožnit existenci obou institutů vedle sebe.

Srovnání proběhne se zaměřením na klíčové prvky obou úprav a pokusíme se také nalézt shodné prvky a odlišnosti, jak bylo naznačeno výše. Na jejich základě následně analyzovat, zda bude úprava preventivní restrukturalizace efektivní v praxi a zda bude možná a efektivní koexistence obou institutů vedle sebe.

5.2 Účel preventivní restrukturalizace a účel reorganizace

Správné definování účelu je klíčové zejména pro zodpovězení otázky možné koexistence obou institutů v rámci právního řádu České republiky vedle sebe. K tomu se blíže dostaneme v dalším pokračování práce.

Obecným účelem existence rámců preventivní restrukturalizace je umožnit dlužníkům, kteří čelí finančním problémům, včas se restrukturalizovat, a vyhnout se tak stavu úpadku.¹⁵⁹ Umožnit by

¹⁵⁹ Odůvodnění návrhu Směrnice Evropskou komisí Směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU [online]. In: s. 6 [citováno 2024-02-04]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011PC0029>

to mělo především poskytnutí efektivních prostředků, kterých podnik může v takové situaci využít, a také poskytnutí nástrojů k samotnému odhalení takového stavu.¹⁶⁰ Vedle toho reorganizace je definována § 316 Insolvenčního zákona jako postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištěného opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto dlužníka podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.¹⁶¹ Pro definování účelu je nicméně ještě podstatnější § 316 odst. 2, který stanoví, že reorganizace se využívá k řešení úpadku nebo hrozícího úpadku. Z toho lze vyvodit zásadní rozdíl v účelu reorganizace oproti preventivní restrukturalizaci. Účel reorganizace by se tedy dal popsat následujícím způsobem. Účelem reorganizace je tedy řešit stav úpadku nebo hrozícího úpadku. Zároveň jde stále o způsob řešení úpadku dle Insolvenčního zákona nehledě na to, že se jedná o způsob sanačním. Cílem je tedy stále uspořádání vztahů a co nejvyšší uspokojení přihlášených věřitelů.¹⁶²

Účel obou institutů je tedy v podstatě snaha dostat dlužníka z finančních potíží, byť v odlišném stadiu závažnosti. Zásadní rozdíl je tedy v zasazení obou institutů do časové osy života dlužníka. Preventivní restrukturalizace je na této časové ose předsazena oproti reorganizaci a měla by být využita v situaci, kdy podnik ještě není ve stádiu úpadku a jeho cílem je úplně se vyhnout formálnímu insolvenčnímu řízení. U reorganizace je na druhé straně úpadek dokonce podmínkou pro její použití.¹⁶³

5.3 Přístup k preventivní restrukturalizaci a reorganizaci

Jak již bylo naznačeno v předcházejícím textu práce otázka, kdo vůbec může úpravu pro řešení svých finančních potíží využít, je zásadní pro celkovou využitelnost úpravy. Výše bylo zmíněno, že Zákon omezuje osobní příslušnost pouze na obchodní korporace podle ZOK. Tím výrazně omezuje okruh subjektů, které by mohly preventivní restrukturalizací projít. Osobní působnost pro reorganizaci dle Insolvenčního zákona je definována v § 316 odst. 2 IZ tak, že reorganizací lze řešit úpadek dlužníka, který je podnikatelem, s tím, že reorganizace se týká jeho podniku. Tato skupina adresátů je dále upřesněna v § 316 odst. 4 velikostí podniku. Dlužník musí mít za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu čistý obrat alespoň 50 000 000 Kč nebo

¹⁶⁰ Důvodová zpráva, Směrnice, s. 5-6. [op. cit.].

¹⁶¹ Ust. 316 IZ. [op. cit.].

¹⁶² Ust. 1 písm. a) IZ. [op. cit.].

¹⁶³ § 316 IZ [op. cit.].

zaměstnávat nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru. Nicméně § 316 odst. 5 nabízí možnost obejít toto omezení, pokud dlužník, společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku, předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů a nezajištěných věřitelů. K této možnosti se zákonodárce vyjádřil i v důvodové zprávě, kde odůvodnil, že cílem ustanovení je nabídnout řešení úpadku reorganizací širšímu okruhu dlužníků, než tomu bylo před účinností Insolvenčního zákona.¹⁶⁴ Snaha je to dle mého názoru správná zvláště v situaci, kdy rozhodnutí v případě menších dlužníků je tímto ponecháno v první řadě na vůli věřitelů. O to spíše je zarážející již výše kritizované zúžení aplikovatelnosti Zákona pouze na obchodní korporace. Okruh subjektů, které mohou preventivní restrukturalizaci podstoupit, je tedy ve výsledku potenciálně užší než v případě reorganizace. To je, dle mého názoru, paradoxní situace, přihlédneme-li k cílům a ideovým východiskům Směrnice, o kterých je pojednáno v důvodové zprávě Směrnice.¹⁶⁵

5.3.1 Zahájení preventivní restrukturalizace a reorganizace

Důležitou částí obou procesů je i iniciace zahájení preventivní restrukturalizace a reorganizace. Pokud vyjdeme z mezinárodního srovnání úprav preventivních restrukturalizací, které byly diskutovány výše, lze konstatovat, že se shodují v tom, že iniciace preventivní restrukturalizace je pouze na dlužníkovi. To odpovídá tomu, že je to dlužník, který by své počínající finanční potíže měl řešit a měl by si jich být vědom. Tomu by měl napomocť i systém mechanismů včasného varování. Zákon přistoupil k zahájení procesu preventivní restrukturalizace skutečně velmi přímočarým způsobem, kdy stanovil v § 6 odst. 1, že proces je považován za zahájený ke dni, kdy došla první dotčené straně výzva k zahájení jednání o preventivní restrukturalizaci. Dle mého názoru se jedná o zrcadlení soukromoprávního charakteru první fáze vyjednávání a lze říci, že tento způsob zahájení velmi usnadňuje vstup do první vyjednávací fáze preventivní restrukturalizace. Pokud přihlédneme k tomu, že již tento moment má vliv například na možnost žádat o všeobecné moratorium, lze říct, že dlužníkovi umožňuje relativně rychlou aktivaci ochranných mechanismů, které nová úprava nabízí.¹⁶⁶

¹⁶⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), k zák. č. 128/2006 Sb. [online]. PSP sněmovní tisk 1120/0. Poslanecká Sněmovna. 4. volební období. 2002 - 2006 [cit. 10.10.2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>. K § 316.

¹⁶⁵ Důvodová zpráva, Směrnice, s. 2-3. [op. cit.].

¹⁶⁶ Ust. 73 odst. 1 ZOPR. [op. cit.].

Proces zahájení reorganizace odpovídá svou komplexností více formalizované podobě insolvenčního řízení. Prvním zásadním rozdílem je, že tento proces může iniciovat i věřitel.¹⁶⁷ Druhým klíčovým rozdílem je ona vyšší formálnost a komplexnost procesu zahájení. Reorganizace, jak bylo uvedeno výše, je jednou z variant řešení úpadku.¹⁶⁸ Tedy k aktivaci a přijetí řešení úpadku potažmo hrozícího úpadku je třeba, aby byl nejdříve anebo alespoň současně v případě tzv. předbalené reorganizace dlužníkův úpadek prohlášen soudem.¹⁶⁹

Následně, pokud nejde o případ předbalené reorganizace, musí být věřiteli přijato rozhodnutí o schválení reorganizace a reorganizačního plánu a toto rozhodnutí musí být poté schváleno soudem.¹⁷⁰ Druhou variantou je již zmíněná tzv. předbalená reorganizace, kdy dlužník spolu s insolvenčním návrhem rovnou připojuje existující a řádně schválení reorganizační plán.¹⁷¹ Tento postup by se mohl zdánlivě zdát velmi podobný tomu, který je třeba podstoupit pro úspěšné zahájení preventivní restrukturalizace. Nicméně zcela zásadními rozdíly je to, že v případě reorganizace si dlužník nemůže vybrat okruh věřitelů, se kterými bude jednat, a dále je zde publicita insolvenčního rejstříku, která zaručuje transparentnost řízení, ale může přinést některé negativní důsledky pro obchodní vztahy dlužníka.¹⁷² Posledním důležitým prvkem pro srovnání zahájení je také institut, který může předcházet zahájení obou procesů, tedy moratorium. Moratorium, jako ochrana před dlužníky, bylo pro účely preventivní restrukturalizace blíže popsáno výše. Bylo vystaveno kritice z hlediska možné přílišné snadnosti jeho získání. I proto v porovnání s úpravou přístupu k moratoriu podle Insolvenčního zákona vychází značně lépe pro dlužníka. Pro získání moratoria dle Insolvenčního zákona musí dlužník předložit rozsáhlé podklady a především souhlas většiny všech jeho věřitelů počítaný dle výše pohledávek.¹⁷³ Doložený seznam navíc musí být zcela aktuální ke dni podání návrhu.¹⁷⁴ Ze srovnání iniciace obou procesů tedy lze dle mého názoru usoudit, že Zákon přináší výrazně více prodlužnické řešení, které může

¹⁶⁷ Ust. 317 odst. 1 IZ. [op. cit.].

¹⁶⁸ Ust. 4 odst. 1 písm. b) IZ. [op. cit.].

¹⁶⁹ Ust. 136 odst. 1 IZ. [op. cit.].

¹⁷⁰ Ust. 150 IZ. [op. cit.].

¹⁷¹ Ust. 148 odst. 2 IZ. [op. cit.].

¹⁷² SPRINZ, Petr; JIRMÁSEK, Tomáš; ŘEHÁČEK, Oldřich; VRBA, Milan; ZOUBEK, Hynek et al., 2019. Insolvenční zákon. Komentář. C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-753-8. k § 419

¹⁷³ Ust. 116 odst. 2 IZ. [op. cit.].

¹⁷⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 12. 2011 sp. zn. 2 VSPH 1434/2011-A-19.

přinést jiné možnosti než reorganizace dle Insolvenčního zákona, a proto by také nemuselo docházet k jejich vzájemnému překryvu.

5.3.2 Průběh preventivní restrukturalizace a reorganizace

V této části se zaměříme na porovnání průběhu preventivní restrukturalizace, které naváže na samotné zahájení obou procesů, jež bylo popsáno výše. Cílem této části je srovnat komplikovanost obou procesů, kdy by preventivní restrukturalizace dle mého názoru měla vykazovat nižší míru komplikovanosti, a to zejména s přihlédnutím k důrazu na soukromoprávní vyjednávání v rámci úpravy. V případě reorganizace je nutné upřesnit, že budeme více hovořit o průběhu standardní reorganizace, tedy o situaci, kdy dlužník není předem dohodnut s věřiteli na řešení svého úpadku reorganizací, a tím spíše není dohodnut na přesné podobě reorganizačního plánu. Dále je nutné postavit na jisto, že budeme vycházet ze situace, kdy již bylo rozhodnuto o úpadku dlužníka, nicméně s tímto rozhodnutím nebylo spojeno rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.¹⁷⁵

Výše uvedené upřesnění vychází z podstatného rozdílu obou úprav, kdy v případě preventivní restrukturalizace je naopak jednou z podmínek, že obchodní korporace není ve stádiu úpadku ve formě platební neschopnosti. Proto oba procesy bude dle mého názoru vhodné porovnávat až od výše uvedeného momentu, který pochopitelně časově neodpovídá samotnému zahájení insolvenčního řízení dle Insolvenčního zákona.¹⁷⁶ Preventivní restrukturalizace, jak bylo zmíněno v předchozím textu práce, je zahájena v okamžiku doručení výzvy k zahájení jednání o preventivní restrukturalizaci první dotčené straně. Spolu s touto výzvou obchodní korporace musí dotčeným stranám odeslat nebo zpřístupnit sanační projekt.¹⁷⁷

Sanační projekt jako dokument byl blíže popsán v předchozím textu práce, a to i s možnými úskalími, které přináší do celého procesu preventivní restrukturalizace. Jeho účelem je umožnit dotčeným stranám, aby se podrobně seznámily se situací obchodní korporace a mohly se správně rozhodnout o otázkách podpory celého procesu. V reorganizaci bychom přesnou obdobu sanačního projektu hledali marně. O to více je dle mého názoru otázkou, zda je sanační projekt nutnou součástí celé úpravy v rámci Zákona. Spolu s dotčenými stranami je i v případě preventivní

¹⁷⁵ Ust. 148 odst. 1 IZ a contrario. [op. cit.].

¹⁷⁶ Ust. 97 odst. 1 IZ. [op. cit.].

¹⁷⁷ Ust. 6 odst. 2 ZOPR. [op. cit.].

restrukturalizace informován také restrukturalizační soud.¹⁷⁸ V dalším průběhu obou řízení přichází na řadu čas stanovený Zákonem a Insolvenčním zákonem dlužníkovi na to, aby mohl připravit restrukturalizační plán potažmo reorganizační projekt. Toto období by se pro maximalizaci naděje na přijetí dlužníkem navrženého řešení mělo vyznačovat úzkou kooperací s věřiteli. V případě preventivní restrukturalizace má obchodní korporace na předložení restrukturalizačního plánu k přijetí dotčeným stranám šest měsíců od zahájení preventivní restrukturalizace. Tuto lhůtu nelze prodloužit, a to ani v případě odvolání předloženého plánu.¹⁷⁹

Pro účely reorganizace vycházejme z předpokladu, že dlužník má zájem o předložení reorganizačního plánu jeho osobou a nevzdal se svého přednostního práva tak učinit.¹⁸⁰ Dlužník usilující o reorganizaci má, dle Insolvenčního zákona, na sestavení reorganizačního plánu 120 dní od rozhodnutí o povolení reorganizace. Tato lhůta může být prodloužena až o dalších 120 dní.¹⁸¹ Na toto rozhodnutí ovšem není žádný zákonný nárok a závisí na úvaze soudu.¹⁸² Samotné důvody, které vedou k tomu, že žádosti o prodloužení lhůty bude vyhověno, jsou také vytvářeny judikaturou. Uvést můžeme například velký rozsah insolvenčního řízení nebo prodloužení výběrového řízení na nového investora.¹⁸³ Lze ovšem z praxe říci, že žádosti o prodloužení lhůty je zpravidla soudy vyhověno.¹⁸⁴ Velkým nebezpečím nicméně může být pro dlužníka v případě reorganizace skutečnost, že přednostního práva na sestavování reorganizačního plánu může být zbaven, a to především usnesením věřitelské schůze nebo rozhodnutím insolvenčního soudu¹⁸⁵

Zde tedy pozorujeme velký rozdíl mezi oběma úpravami. Zatímco v preventivní restrukturalizaci může plán připravit pouze obchodní korporace, v případě reorganizace tomu tak není. Tím pro dlužníka hrozí ztráta kontroly nad osudem reorganizace. Toto by mohlo být motivací pro dlužníky nenechat finanční potíže dojít až do stádia úpadku a následné reorganizace. Bylo zmíněno, že dlužníci často využívají možnosti prodloužení lhůty, kterou jim umožňuje Insolvenční zákon. Je tedy otázkou, zda lhůta šesti měsíců v případě preventivní restrukturalizace bude obchodní korporaci pro předložení plánu stačit k tomu, aby vše náležitě připravila.

¹⁷⁸ Ust. 6 odst. 3 ZOPR. [op. cit.].

¹⁷⁹ Sigmund, Brož, Kačerová, Kališ, Macháček, at al. 2023, k § 42 odst. 2 písm. c). [op. cit.].

¹⁸⁰ Ust. 339 odst. 1 a 2 IZ. [op. cit.].

¹⁸¹ Ust. 339 odst. 1 IZ. [op. cit.].

¹⁸² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 12. 2012 sp. zn. 3 VSOL 869/2012.

¹⁸³ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 11. 2015 sp. zn. KSOS 36 INS 546/2014-B-66.

¹⁸⁴ Sprinz, Jirmásek, Řeháček, Vrba, Zoubek a kol., 2023, k § 339 IZ. [op. cit.].

¹⁸⁵ Sprinz, Jirmásek, Řeháček, Vrba, Zoubek a kol., 2023, k § 339 odst. 3 a 4 IZ. [op. cit.].

Ve zmíněných lhůtách tedy musí dojít k předložení plánů ke schválení věřitelům. V případě hlasování o restrukturalizačním plánu se bude hlasování týkat všech dotčených stran.¹⁸⁶ V případě reorganizace se bude jednat o všechny věřitele, kteří jsou přítomni na schůzi věřitelů.¹⁸⁷ Věřitelé budou v obou případech hlasovat rozdělení do skupin tak, jak bude určeno v restrukturalizačním a reorganizačním plánu.¹⁸⁸ Pro úspěšné přijetí plánu věřiteli s ním musí souhlasit všechny skupiny věřitelů. V případě preventivní restrukturalizace může dokonce plán za splnění určitých podmínek již tímto schválením nabýt účinnosti za předpokladu, že s ním souhlasili úplně všichni věřitelé.¹⁸⁹ To je nepochybně rozdíl v obou úpravách, protože v případě reorganizace bude muset vždy dojít k potvrzení soudem, což je podobné zahraničním úpravám preventivní restrukturalizace, jak bylo popsáno výše.

Dalším rozdílem obou procesů je potřebná většina ke schválení plánu v rámci skupiny. Zatímco v rámci skupin v případě reorganizace bude stačit prostá většina, v případě preventivní restrukturalizace je nutné dosáhnout kvalifikované tříčtvrtinové většiny.¹⁹⁰ Tím se, dle mého názoru, projevuje zvýšená ochrana věřitelů v případě preventivní restrukturalizace. Zároveň je tím podpořen konsenzuální charakter preventivní restrukturalizace, která by měla ležet v ideálním případě na základech shody mezi obchodní korporací a jejími věřiteli. Jak již bylo naznačeno, v případě preventivní restrukturalizace může nastat situace, kdy v momentě přijetí všemi věřiteli bude plán přijat a zároveň nabyde účinnosti.¹⁹¹ Ve všech ostatních případech musí obchodní korporace nechat plán schválit soudem, a to jak u preventivní restrukturalizace, tak u reorganizace. Režim schválení se bude v případech obou institutů lišit dle toho, zda s plánem souhlasily všechny skupiny věřitelů, či nikoliv. V případě, že s plánem nesouhlasili všichni věřitelé, bude soud plán zkoumat podrobněji a podle vícera kritérií, jak vyplývá ze zákona i četné judikatury na toto téma z oblasti reorganizace.¹⁹² Komentář k Insolvenčnímu zákonu uvádí, že účinnost plánu je spojena

¹⁸⁶ Ust. 30 odst. 1 ZOPR. [op. cit.].

¹⁸⁷ Ust. 50 odst. 1 IZ. [op. cit.].

¹⁸⁸ Ust. 14 odst. 3 písm. e) ZOPR a § 340 odst. 1 písm. a) IZ. [op. cit.].

¹⁸⁹ Ust. 39 odst. 1 ZOPR a contrario. [op. cit.].

¹⁹⁰ Ust. 36 odst. 1 ZOPR a § 347 odst. 1 IZ. [op. cit.].

¹⁹¹ Ust. 39 odst. 1 ZOPR a contrario. [op. cit.].

¹⁹² Například Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 5. 2020 sp. zn. 29 NSČR 54/2018 nebo Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 12. 2010 sp. zn. 3 VSPH 699/2010-B-123.

až s právní mocí takového rozhodnutí. Lze předpokládat, že obdobně to bude s rozhodnutím soudu o přijetí plánu preventivní restrukturalizace.¹⁹³

Následně dojde v případě obou institutů k plnění restrukturalizačního, potažmo reorganizačního plánu. Během plnění restrukturalizačního plánu musí obchodní korporace řádně informovat dotčené strany o průběhu plnění plánu, to je další rozdíl oproti reorganizaci, kde je nutné informovat o plnění především insolvenční soud.¹⁹⁴ I v tomto ohledu se projevuje fakt, že v případě reorganizace má soud výraznější roli.

Z hlediska srovnání úprav obou institutů je dle mého názoru nicméně podstatnější úprava ukončení obou procesů. Insolvenční zákon i Zákon obsahují úpravu skončení reorganizace, nicméně Zákon postrádá dle mého názoru podstatnou úpravu skončení preventivní restrukturalizace a její následné přeměny do insolvenčního řízení.

Insolvenční zákon upravuje v § 362-364 postupně zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, přeměnu reorganizace v konkurs a také splnění reorganizačního plánu. Zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu reaguje na situaci, kdy bylo nadržováno některému z věřitelů, případně bylo dosaženo rozhodnutí o schválení podvodným způsobem nebo, byl dokonce dlužník či jeho statutární orgán pravomocně odsouzen za trestný čin v souvislosti se schválením plánu nebo se zkrácením věřitele.¹⁹⁵ Přestože dle komentářové literatury toto ustanovení zatím nebylo využito, je dle mého názoru zřejmé, že jeho existence je vhodná, protože představuje důležitou záchrannou brzdu v případě závažných provinění uvedených výše.¹⁹⁶ Dále v § 363 Insolvenční zákon podrobně upravuje situace, kdy dojde k přeměně reorganizace na konkurs, a tím adresuje situaci, kdy nebude reorganizační plán z jakéhokoliv důvodu úspěšný.¹⁹⁷

Obdobnou úpravu obsahuje Zákon v §§ 39-43 a §§ 101-103, kde upravuje zrušení restrukturalizačního plánu z podobných důvodů, jaké byly uvedeny v případě Insolvenčního zákona. Nicméně přidává i možnost, aby zrušení navrhla dotčená strana, která je jeho neplněním poškozena. Návrh lze podat kdykoliv do skončení procesu preventivní restrukturalizace. Pokud připustíme, že proces může být poměrně dlouhý, vystavuje toto ustanovení, dle mého názoru, celý

¹⁹³ Sprinz, Jirmásek, Řeháček, Vrba, Zoubek a kol., 2023, k § 348 a § 352 IZ. [op. cit.].

¹⁹⁴ Ust. 41 ZOPR a 364 IZ. [op. cit.].

¹⁹⁵ Ust. 362 IZ. [op. cit.].

¹⁹⁶ Sprinz, Jirmásek, Řeháček, Vrba, Zoubek a kol., 2023, k § 362 IZ. [op. cit.].

¹⁹⁷ Ust. 363 IZ. [op. cit.].

proces riziku, že bude ukončen i ve velmi pozdní fázi, a tím potenciálně vzniknou problémy s navrácením práv do původního stavu dle § 103 Zákona. Toto uvážení bude nicméně na restrukturalizačních soudech a, jak bylo uvedeno výše, z reorganizační praxe je známé, že ke zrušení z těchto důvodů v případě reorganizace spíše nedochází. Z toho lze zřejmě usuzovat, že ani v případě preventivní restrukturalizace nebude tato možnost často využívána.

Co ovšem v Zákoně není upraveno vůbec, jak již bylo naznačeno výše, je vztah s Insolvenčním zákonem a insolvenčními procesy. Obdobně jako je v Insolvenčním zákoně upravena přeměna a její důvody reorganizace na konkurs, by dle mého názoru bylo vhodné upravit přeměnu preventivní restrukturalizace na jednotlivé formy řešení úpadkových vztahů. Absence této úpravy přináší dle mého názoru do úpravy potenciální zmatek. Lze předpokládat, že pokud ke vzniku úpadku v průběhu restrukturalizace dojde, bude restrukturalizace ukončena dle § 42 odst. 1 písm. e) Zákona. V ten moment tedy plynule naváže insolvenční řízení. Při současném znění úpravy lze předpokládat, že nic nebrání tomu, aby následně obchodní korporace znovu usilovala o sanační řešení svých finančních problémů, které v této fázi dospěly do stádia úpadku, reorganizací. Při poměrně velkoryse vyjádřeném mechanismu cross-class cram down v § 348 odst. 2 Insolvenčního zákona si lze představit situaci, kdy dlužník po neúspěšné preventivní restrukturalizaci dosáhne na reorganizaci, a to znovu proti vůli těch stejných věřitelů. Bude zajímavé sledovat, jakým směrem se v posuzování takových situací vydají soudy a jak se celá soudní praxe v této oblasti vyvine. Úprava totiž odpověď vůbec nenabízí, a to považuji za slabinu především směrem k postavení a právní jistotě věřitelů.

Ve skončení obou procesů úspěchem se opět následně výrazněji projevuje role soudu v rámci reorganizace než v případě preventivní restrukturalizace. Proto v případě reorganizace je úspěšné ukončení ukotveno rozhodnutím soudu, ve kterém vezme na vědomí úspěšné splnění reorganizačního plánu.¹⁹⁸

V případě ukončení preventivní restrukturalizace tento moment rozhodnutím soudu ukotven není. Skončení tímto způsobem tak bude závislé na správné a velmi přesné definici podmínek splnění přímo v restrukturalizačním plánu a následně splnění všech povinností vůči dotčeným stranám. Tyto dvě podmínky se jistě budou v praxi často překrývat a dle mého názoru může tato úprava

¹⁹⁸ Ust. 364 odst. 3 IZ. [op. cit.].

vést k mnohým sporným situacím v oblasti, zda již byl restrukturalizační plán splněn, nebo nikoliv.¹⁹⁹

5.3.3 Závěr srovnání preventivní restrukturalizace a reorganizace

V této části práce bylo provedeno srovnání vybraných částí úprav preventivní restrukturalizace a reorganizace. Lze dle mého názoru konstatovat, že se Zákon ve svých mechanismech v mnoha případech inspiroval právě ustanoveními z Insolvenčního zákona. To může být pro osud Zákona v praxi výhodné zejména z důvodu, že Zákon, který v tuto chvíli nedisponuje žádnou judikaturou ani rozvinutými názory doktríny, může čerpat výhodu z toho, že soudy, insolvenční správci, právní poradci a další mají zkušenosti s obdobným typem úpravy, což může pomoci přehlednosti a může to také pomoci předejít zásadním bolestem v úvodu užívání Zákona. Zákon přináší již zmíněné časové předsunutí úpravy sanačního řešení finančních potíží pro podniky a v mnohém je jeho úprava přímočařejší. Například úprava moratoria nebo zahájení celého procesu. To může přinést kýžený efekt, že Zákon bude skutečně využíván v praxi vedle Insolvenčního zákona jako samostatný nástroj. Bude zajímavé sledovat především, jak bude vypadat případná kombinace obou institutů v situaci, kdy obchodní korporace neúspěšná v preventivní restrukturalizaci následně úspěšně zahájí proces reorganizace. Nelze ovšem závěrem porovnání nezmínit možná zbytečná omezení osobní působnosti Zákona. Toto omezení se jeví jako paradoxní o to více, že právě určité zúžení působnosti reorganizace bylo často kritizováno. V Zákoně i přesto bylo k omezení přistoupeno znovu.

5.4 Koexistence preventivní restrukturalizace a reorganizace

Jaroslav Schönfeld ve své publikaci o preventivní restrukturalizaci otevírá téma koexistence současné úpravy reorganizace a nové úpravy preventivní restrukturalizace. Zmíněná publikace byla psána v době, kdy návrhy Zákona neobsahovaly daňové zrovnoprávnění preventivní restrukturalizace v souladu v té době s připravovaným Zákonem o reorganizaci dle Insolvenčního zákona. Tato daňová nerovnost v oblasti daně z přidané hodnoty a daně z příjmů by dle Schönfelda velmi pravděpodobně vedla k tomu, že by dlužníci zcela účelově nechali své finanční potíže dojít do stadia úpadku a následně je řešili spíše pomocí reorganizace. Taková realita by zcela znemožnila naplnění jednoho z účelů Zákona, tedy to, aby obchodní korporace na své finanční

¹⁹⁹ Sigmund, Brož, Kačerová, Kališ, Macháček, at al. 2023, k § 43 ZOPR. [op. cit.].

potíže reagovali včas a využili rámce, který je jim nabízen k tomu, aby tyto potíže řešili k prospěchu svému a prospěchu svých věřitelů.²⁰⁰

V tuto chvíli víme, že daňové zrovnoprávnění se nakonec v rámci přijímání Zákona do českého právního řádu dostalo.²⁰¹ Otázkou, ale stále zůstává, zda se v praxi využívání obou institutů nebude překrývat, a to dle mého názoru zejména v případě takzvaného hrozícího úpadku. V situaci hrozícího úpadku dle § 3 odst. 5 Insolvenčního zákona je totiž nyní možné pro obchodní korporace finanční potíže řešit jak preventivní restrukturalizací, tak reorganizací. V tuto chvíli se můžeme jen domnívat, jak obchodní korporace k takovým situacím přistoupí. Lze konstatovat, že Zákon poskytuje podstatné instituty jako ochranu financování, cross-class cram down, daňové zvýhodnění nebo ponechání kontroly nad obchodní korporací, a zároveň může poskytovat i něco navíc v podobě méně formálního procesu, menší negativní publicity a pravděpodobně i menších administrativních nákladů. Lze tedy uzavřít, že Zákon má šanci uspět vedle Insolvenčního zákona jako samostatná úprava, která slouží jako určitý předsun sanačního rámce řešení finančních potíží obchodní korporace více dopředu na časové ose její existence.

6 Předpokládaná využitelnost preventivní restrukturalizace v České republice

Snahou poslední částí práce bude pokusit se na základě poznatků zjištěných o Zákoně jakožto úpravě preventivní restrukturalizace v České republice provést závěrečné zamyšlení se nad reálnými vyhlídkami na používání Zákona v praxi. Dále je cílem zamyslet se nad tím, jaký bude přínos Zákona pro obchodní korporace v rámci řešení jejich finančních potíží v praxi.

V době psaní této práce uplynulo 15 let od účinnosti Insolvenčního zákona, který přinesl základ současné podoby reorganizace. Tehdejší cílem bylo výrazně změnit strukturu řešení úpadků dlužníků ve prospěch sanačních způsobů. Zákonodárce tehdy dokonce předpovídal, že reorganizace by se měla stát vedle konkurzu základním způsobem řešení úpadků dlužníků.²⁰² Pokud budeme vycházet z dat, která jsou v současné době dostupná, lze konstatovat, že se tomu

²⁰⁰ Důvodová zpráva k Zákonu, bod 2 odst. 2 a 3. [op. cit.].

²⁰¹ Zákon č. 285/2023 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

²⁰² Důvodová zpráva k Insolvenčnímu zákonu s. 8. [op. cit.].

tak nestalo. Od roku 2008 bylo totiž v České republice zahájeno celkem 274 reorganizací.²⁰³ Vedle tohoto čísla lze pro lepší ilustraci postavit počet aktuálně probíhajících konkurzů obchodních korporací v České republice v roce 2022, které činí 2 641.²⁰⁴ Z takového srovnání jasně vyplývá, že reorganizaci se nepodařilo usadit na pozici rovnocenného způsobu řešení úpadku, jako je konkurs. Znepokojující je i trend počtu otevřených reorganizací v každém roce od roku 2008. Nejvíce reorganizací bylo v roce 2014, kdy jich bylo povoleno 31, nicméně od té doby se toto číslo nepodařilo překonat a průměrný počet otevřených reorganizací v letech 2015 až 2022 se drží na čísle 18. Pokud bychom zároveň poukázali na průměr otevřených reorganizací mezi lety 2008 až 2013, dospěli bychom k číslu 14. Na tomto srovnání lze vidět, že ani v průběhu času, po zásadních novelách, zejména možnosti přístupu k reorganizaci, nedošlo k výraznému zvýšení počtu případů, kdy by byl úpadek řešen reorganizací.²⁰⁵ Důvody, pro které tomu tak je, není prostor analyzovat v této práci, ale lze říci, že jistě nepomáhají stále vysoké bariéry vstupu do reorganizace a na druhé straně se může jednat i o odraz podnikatelské kultury v České republice, která sanační způsob řešení úpadku nepřijala plně za svůj.

Možná i s přihlédnutím k výše popsanému nenalezneme v důvodové zprávě k Zákonu žádné prohlášení o tom, že by úprava preventivní restrukturalizace měla přinést do českého právního řádu revoluční změnu a vysoké počty zahájených preventivně restrukturalizačních řízení.

Hlavním cílem této práce bylo odpovědět na otázku, zda preventivní restrukturalizace bude využívána v praxi, zda přinese do podnikatelského prostředí zásadní změnu. Za tímto účelem byla provedena analýza z mého pohledu podstatných pasáží Zákona pro zodpovězení této otázky. Následně byla provedena analýza srovnání s úpravami sousedních států a na závěr byla úprava analyzována ve srovnání s úpravou reorganizace v České republice.

Dle mého názoru je Zákon i ve srovnání s úpravami okolních států úpravou výrazně prodlužnickou a procesně lehkou. Toto lze usuzovat, pokud znovu poukážeme na formální snadnost zahájení preventivní restrukturalizace, příznivé podmínky získání moratoria, ponechání dispozičních oprávnění nebo možnost cross-class cram down. Zákon v těchto srovnávaných institutech ukázal,

²⁰³ Data poskytnutá InsolCentrum s.r.o. viz. příloha 1

²⁰⁴ Data poskytnutá InsolCentrum s.r.o. viz. příloha 1

²⁰⁵ Zákon č. 294/2013 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

že je často příznivější v porovnání s okolními úpravami. S prodlužnickým charakterem úpravy se nicméně nese i hrozba možného zneužívání úpravy. Jak již bylo poukázáno výše, zákon obsahuje ustanovení, která mohou sloužit jako pomyslná brzda pro tyto případy. Udržet používání úpravy v rovnováze pro dlužníky a jejich věřitele bude tedy s největší pravděpodobností především úkolem soudů.

Ve srovnání s úpravou reorganizace v Insolvenčním Zákoně se Zákon projevil jako méně formální předsunutá možnost právního rámce pro řešení finančních potíží obchodních korporací. Na druhou stranu právě na základě tohoto srovnání lze konstatovat, že inspirace úpravou české reorganizace je na znění Zákona patrná. Zákon se navíc nevyhnul ani velmi podobnému prvku, kterým se vyznačuje právě i úprava reorganizace. Tímto prvkem je značné omezení okruhu adresátů Zákona a tím velmi pravděpodobné snížení počtu aplikací v praxi.

Zákon většinou dodržel požadavky Směrnice. Jedinou oblastí, kde dle mého názoru šel zákonodárce za hranu rámce, který Směrnice stanovila, je dříve zmíněné omezení osobní působnosti Zákona pouze na obchodní korporace. Je jisté, že takové omezení bude mít přímý dopad na využitelnost úpravy. Na druhou stranu je nutné vyzdvihnout, že zákonodárce nakonec zrovnoprávnil proces preventivní restrukturalizace z hlediska daňového.

Přesto pokud přihlédneme k výrazné podobnosti s úpravami zahraničními a s úpravou reorganizace a k tomu zhodnotíme marginální počet reorganizací od roku 2008 v České republice a dále vezmeme do úvahy nízký až nulový počet zahájených preventivních restrukturalizací v sousedních státech, nelze dojít k jinému závěru, než že dopad na chování obchodních korporací, které jsou ve finančních potížích, nebude v České republice zásadní.²⁰⁶ K tomuto názoru mě vede i fakt, že jsem v průběhu psaní práce nezaznamenal, že by úprava v českém akademickém i potažmo podnikatelském prostředí vzbudila výrazný zájem.

Závěr

Cílem této práce bylo představit Směrnici a její implementaci do českého právního řádu v podobě Zákona a Zákon představit jako ucelený právní rámec poskytující možnost preventivně

²⁰⁶ Dle informací dostupných z příslušných rejstříků je počet případů dle StaRUG (2), dle ReO (0), dle SZ (0).

restrukturalizovat obchodní korporaci. K tomu účelu byl také popsán základní proces, který musí obchodní korporace dle Zákona podstoupit na cestě k preventivní restrukturalizaci.

Dále bylo cílem podrobit Zákon kritické analýze a srovnat jeho podobu s úpravou zahraniční a také úpravou dle mého názoru obdobného institutu reorganizace. Za tímto účelem jsem pracoval s domácí i zahraniční literaturou, dostupnými daty o proběhlých insolvenčních řízeních a také s judikaturou insolvenčních soudů.

Hlavní otázka, která byla před začátkem psaní této práce položena byla, zda je pravděpodobné, že bude úprava preventivní restrukturalizace úspěšně a efektivně využívána v praxi k restrukturalizaci obchodních korporací, a bude tak pomáhat jim i jejím věřitelům. Na základě provedeného zkoumání a především na základě srovnání se zahraničními úpravami preventivních restrukturalizací a úpravou reorganizace v České republice se domnívám, že nedojde k častému využívání rámce preventivní restrukturalizace v praxi a s tím bude souviset jeho nízký přínos a efektivita pro české podnikatelské prostředí.

K tomuto závěru mě vedou především nízké nebo žádné počty otevřených případů dle zahraničních úprav našich geografických sousedů a také velmi nízké počty reorganizací, které byly uskutečněny od roku 2008 po dobu účinnosti Insolvenčního zákona přímo v České republice. Na tomto závěru dle mého nemůže nic změnit fakt, že úprava je ve srovnání s úpravami sousedních států dle mého názoru více prodlužnická, což by samo o sobě mohlo přinést její větší využití v praxi. Na druhé straně nicméně stojí mnohé podobnosti právě s těmito úpravami, které nepochybně vyplývají z toho, že všechny úpravy mají svůj základ ve Směrnici. Tím v podstatě odpovídám na první podotázku, která zněla, zda je Zákon úpravou srovnatelnou s úpravami našich geografických sousedů. Dle mého názoru lze uzavřít, že Zákon je v oblasti zásadních institutů, které byly podrobeny srovnání, úpravou srovnatelnou a značně podobnou.

Druhou podotázkou pak bylo, zda bude preventivní restrukturalizace moci koexistovat vedle reorganizace jako samostatný institut, který bude v praxi využíván v jiných situacích než reorganizace. Především z důvodu faktického předsunutí použití úpravy preventivní restrukturalizace na časové ose existence podniku před úpadek a také díky tomu, že Zákon nakonec také přinesl v rámci změn ostatních zákonů daňové zrovnoprávnění s reorganizací, věřím, že instituty naleznou oddělené a samostatné využití s překryvy pokud možno spíše ojedinělými.

Úplným závěrem bych rád dodal, že bude zajímavé sledovat, jak úpravu skutečně uchopí podnikatelské prostředí v prvních letech její existence. Na to následně naváže rozhodování restrukturalizačních soudů, které bude jistě přínosné pro budování právního prostředí v této oblasti.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury:

ČERNÁ, Stanislava; ŠTENGLOVÁ, Ivana; PELIKÁNOVÁ, Irena, a kol., 2021. Právo obchodních korporací. 2., aktualizované a doplněné vydání. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-991-8.

GAIER, Reinhard (ed.). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 7, Sachenrecht, WEG, ErbbauRG. 7. Auflage. Münchener Kommentars zum BGB, Band 7. München: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-3-406-66546-2.

G. PAULUS, Christoph a DAMMANN, Reinhard, 2021. European Preventive Restructuring an Article-by-Article Commentary. Beck/Hart/Nomos. ISBN 9781509938810.

Kolektiv autorů, 2011. Meritum Vymáhání pohledávek. 2. aktualizované vydání. Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-686-8.

MCCORMACK, Gerard, 2021. The European Restructuring Directive. 2021. Elgar Corporate and Insolvency Law and Practice series. ISBN 978 1 78990 880 0.

MORAVEC, Tomáš a HÁSOVÁ, Jiřina, 2018. Insolvenční řízení. 2. vydání. C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-715-6.

MORAVEC, Tomáš, 2021. Evropské insolvenční právo. C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-832-0.

MORAVEC, Tomáš; KOTOUČOVÁ, Jiřina, a kol., 2021. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-849-8.

SCHÖNFELD, Jaroslav, KUDĚJ, Michal, 2021. Preventivní restrukturalizace. Triton. ISBN 978-80-7553-952-6.

SCHÖNFELD, Jaroslav; KUDĚJ, Michal; HAVEL, Bohumil; SPRINZ, Petr, a kol., 2021. Preventivní restrukturalizace: Revoluce v oblasti sanací podnikatelských subjektů. C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-825-2.

SIGMUND, Adam; BROŽ, Jaroslav; KAČEROVÁ, Lucie; KALIŠ, Petr; MACHÁČEK, Roman et al., 2023. Zákon o preventivní restrukturalizaci. Praktický komentář. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-480-4.

SKAURADSZUN, Dominik a FRIDGEN, Alexander, 2021. STARUG Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz. C. H. Beck. ISBN 978-3-406-77218-4.

SKEEL, David, 2001. Chapter Five Raising the bar with the 1978 Bankruptcy code. In: Debt's Dominion: A History of Bankruptcy Law in America. Princeton University Press. ISBN 978-0691088105.

SMOLÍK, Petr, 2016. Oddlužení v právním řádu ČR. C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-617-3.

SPRINZ, Petr; JIRMÁSEK, Tomáš; ŘEHÁČEK, Oldřich; VRBA, Milan; ZOUBEK, Hynek et al., 2019. Insolvenční zákon. Komentář. C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-753-8.

Seznam použitých odborných článků:

ARLTOVÁ, Markéta, PLAČEK, Jan, SMRČKA, Luboš: Parametry insolvenčních řízení ve vyspělých zemích a jejich závislost na výkonnosti ekonomiky. In: Ekonomika a Management 2/2015, Vysoká škola ekonomická v Praze.

BÍLÝ, Bohumil, 2009. Co se smí a co třeba již ne v moratoriu podle insolvenčního zákona? Glosa k účinkům moratoria podle § 122 InsZ. Online. Obchodněprávní revue. Roč. 2009, č. 3. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhfwp64s7gnpxgxzxi&groupIndex=3&rowIndex=0&refSource=search-facets>. [cit. 2024-02-04].

ENGELBERG, Matti, 2019. The proposed EU framework for preventive restructuring and the English schemes of arrangement regime—seeking the best Preventive model for each Member State. Online. Capital Markets Law Journal. Roč. 2019, č. 14. Dostupné z: <https://academic.oup.com/cmlj/article/14/2/251/5382246>. [cit. 2024-02-04].

HAVEL, Bohumil a BÍLÝ, Václav, 2020. KONSENSUÁLNÍ (NEFORMÁLNÍ) RESTRUKTURALIZACE. Online. Bulletin Advokacie. Roč. 2020, č. 10. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgbpweyk7geyf6427gq4a&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2023-10-28].

MORARU, Beatrice Mihaela a HASANIN, Diab Moh'd Diab, 2017. The center of main interests of the debtor in the insolvency proceedings at the European Union level differences between the EU Regulation no. 1346/29.05.2000 and EU Regulation no. 848/20.5.2015. Online. Juridical Tribune. Roč. 2017, č. 7. Dostupné z: <https://ideas.repec.org/a/asr/journal/v7y2017ispecialp164-168.html>. [cit. 2024-02-04].

RICHTER, Tomáš, 2008. Reorganizace podle insolvenčního zákona – 2. část. Online. Právní rozhledy. Roč. 2008, č. 14. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhbpxa4s7ge2f6427guydo&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2024-02-04].

RICHTER, Tomáš, 2016. Základní zásady insolvenčního řízení. Online. Právník. Roč. 2016, č. 9. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2016/9/1.Richter_9_2016.pdf. [cit. 2024-02-04].

SCHÖNFELD, Jaroslav, 2017. Ekonomický pohled na definici úpadku korporace. Online. Bulletin advokacie. Roč. 2017, č. 6. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrg5pweyk7gzpxgxzvge&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2024-02-04].

ZHANG, Daoning, 2019. Preventive Restructuring Frameworks: A Possible Solution for Financially Distressed Multinational Corporate Groups in the EU. Online. European Business Organization Law

Zdroj: Review. Roč. 2019, č. 20. Dostupné z: <https://web-s-ebsohost-com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=34&sid=0fdc63eb-8778-4941-917a-4a198fb4f29d%40redis>. [cit. 2024-02-04].

Seznam použité judikatury:

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2020 sp. zn. 1 As 52/2020-36.

Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 23. 4. 1991 sp. zn. C-41/90.

Rechtsprechung Amtsgericht Nürnberg, 21.06.2023 - RES 397/23.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 5. 2020 sp. zn. 29 NSČR 54/2018.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 12. 2012 sp. zn. 3 VSOL 869/2012.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 11. 2015 sp. zn. 3 VSOL 853/2015-B-246.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 11. 2015 sp. zn. KSOS 36 INS 546/2014-B-66.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 12. 2010 sp. zn. 3 VSPH 699/2010-B-123.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. listopadu 2009 sp. zn. 1 VSPH 632/2009.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 12. 2011 sp. zn. 2 VSPH 1434/2011-A-19.

Seznam ostatních zdrojů:

BLAŽEK, Adam, 2022. Reorganizace a restrukturalizace. Rigorózní práce. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta.

Data poskytnutá INSOLCENTRUM S.R.O. viz. Příloha 1.

Dôvodová správa k zákonu o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov č. 111/2022 Sb. [online]. [cit. 10.12.2023]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=505070>.

Důvodová zpráva k návrhu zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), k zák. č. 128/2006 Sb. [online]. PSP sněmovní tisk 1120/0. Poslanecká Sněmovna. 4. volební období. 2002 - 2006 [cit. 10.10.2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 284/2023 Sb. [online]. PSP sněmovní tisk 371/0. Poslanecká sněmovna. 9. volební období. od 2021. [citováno 2024-02-04]. o preventivní restrukturalizaci, [cit. 2023-09-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=222412>.

NOVOTNÁ, Vendula, 2019. Srovnání míry uspokojení věřitelů v závislosti na způsobu řešení úpadku. Diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Odůvodnění návrhu Směrnice Evropskou Komisí Směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU [online]. [citováno 2024-02-04]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011PC0029>.

PREVENTIVNÍ RESTRUKTURALIZACE Návrh implementace evropské směrnice do národní právní úpravy [online]. [citováno 2024-02-04]. Dostupné z: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/wp-content/uploads/page/1521/Vysledek-projektu-TL02000467-V5-Hleg.pdf>.

RICHTER, Tomáš a THERY, Adrian, 2020. INSOL Europe Guidance Note on the Implementation of Preventive Restructuring Frameworks under EU Directive 2019/1023 Claims, Classes, Voting, Confirmation and the Cross-Class Cram-Down. Dostupné z: <https://www.insol-europe.org/publications/guidance-notes>.

VALENTA, Lukáš, 2021. Analýza reorganizací v České republice v letech 2008-2020. Diplomová práce. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze.

WEIDNER, Cristina; LAPPE, Johannes; ZIEGLER, Ann-kathrin a BERGER, Michael. Insolvency 2023, Germany. Online. Dostupné z: <https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/insolvency-2023/germany/trends-and-developments> [cit. 2024-02-05].

Seznam použité legislativy:

Bundesgesetz, mit dem zur Umsetzung der Richtlinie über Restrukturierung und Insolvenz ein Bundesgesetz über die Restrukturierung von Unternehmen geschaffen wird sowie die Insolvenzordnung, das Gerichtsgebührengesetz, das Gerichtliche Einbringungsgesetz, das Rechtsanwaltsstarifgesetz und die Exekutionsordnung geändert werden BGBl. I Nr. 147/2021.

Gesetz über den Stabilisierungs- und Restrukturierungsrahmen für Unternehmen (Unternehmensstabilisierungs- und -restrukturierungsgesetz - StaRUG).

Insolvenzordnung vom 5. Oktober 1994 (BGBl. I S. 2866), die zuletzt durch Artikel 34 Absatz 13 des Gesetzes vom 22. Dezember 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 411) geändert worden ist.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1 ze dne 11. prosince 2018 o posílení postavení orgánů pro hospodářskou soutěž v členských státech tak, aby mohly účinněji prosazovat pravidla, a o zajištění řádného fungování vnitřního trhu.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132.

Zákon č. 111/2022 Z. z., o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci.

Zákon č. 285/2023 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 294/2013 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Příloha 1

Povolené reorganizace v letech	
2008	6
2009	15
2010	18
2011	17
2012	16
2013	12
2014	31
2015	17
2016	27
2017	19
2018	17
2019	16
2020	10
2021	11
2022	23
2023	19
Celkem	274

Název diplomové práce

Směrnice o preventivní restrukturalizaci a její implementaci do českého právního řádu

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje komplexní analýze preventivní restrukturalizace v kontextu českého insolvenčního práva s důrazem na její praktickou aplikovatelnost a přínosy pro obchodní korporace čelící finančním obtížím. Zvláštní pozornost je věnována směrnici Evropské unie o preventivní restrukturalizaci, jejímž cílem je harmonizovat přístupy k řešení finančních problémů v členských státech a poskytnout efektivní nástroje pro předcházení úpadku podniků. Práce zkoumá legislativní rámec preventivní restrukturalizace, analyzuje její implementaci v českém právním řádu a srovnává ji s přístupy v jiných zemích. Na základě teoretického zkoumání a analýzy empirických dat práce hodnotí, zda preventivní restrukturalizace představuje vhodný nástroj pro sanaci a zda dokáže v praxi naplnit očekávání spojená s jejím zavedením.

Hlavní zjištění ukazují, že přestože preventivní restrukturalizace představuje prodlužnický a procesně méně náročný přístup, její skutečný dopad na podnikatelské prostředí v České republice bude omezený. Empirická data naznačují, že od zavedení Insolvenčního zákona nedošlo k výraznému nárůstu případů, kdy by byl úpadek řešen prostřednictvím reorganizace, což při zohlednění společných znaků preventivní restrukturalizace a reorganizace naznačuje, že preventivní restrukturalizace se pravděpodobně nesetká s významnějším využitím.

Práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol, které postupně prozkoumávají Směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 o preventivní restrukturalizaci, charakteristiku a principy preventivní restrukturalizace, současný právní stav v České republice včetně Zákona o preventivní restrukturalizaci, mezinárodní srovnání preventivní restrukturalizace a její koexistenci s reorganizací v českém právním prostředí. Závěrečná kapitola se zaměřuje na předpokládanou využitelnost preventivní restrukturalizace v praxi. Práce přináší komplexní pohled na preventivní restrukturalizaci, analyzuje její potenciální přínosy a výzvy a nabízí komparativní perspektivu s důrazem na český kontext. Závěr práce shrnuje klíčová zjištění a zodpovídá výzkumné otázky položené v úvodu, z čehož vyplývá, že i přes jisté prodlužnické aspekty a procesní výhody nebude mít preventivní restrukturalizace v současné podobě pravděpodobně významný dopad na řešení finančních potíží obchodních korporací v České republice.

Klíčová slova

preventivní restrukturalizace, směrnice EU 2019/1023, insolvenční právo

Název diplomové práce v anglickém jazyce

Directive on Preventive Restructuring and its implementation into Czech legal system

Abstrakt v anglickém jazyce

This Master's Thesis conducts a comprehensive analysis of preventive restructuring within the framework of Czech insolvency law, focusing on its practical applicability and benefits for commercial corporations facing financial difficulties. Special attention is given to the European Union Directive on preventive restructuring, aimed at harmonizing approaches to solution of financial difficulties across member states and providing effective tools to prevent business failure. The thesis examines the legislative framework of preventive restructuring, analyzes its implementation into Czech legal system, and compares it with approaches in other countries. Through theoretical examination and empirical data analysis, this thesis assesses whether preventive restructuring can be a suitable tool for financial rehabilitation and whether it can fulfil the expectations associated with its introduction.

Key findings indicate that although preventive restructuring represents a debtor-friendly and less procedurally demanding approach, its real impact on the business environment in the Czech Republic will be limited. Empirical data suggest that since the introduction of the Insolvency Act, there has not been a significant increase in cases where bankruptcy is resolved through reorganization, which, considering the common features of preventive restructuring and reorganization, implies that preventive restructuring is unlikely to see more significant use.

The thesis is divided into six main chapters, systematically exploring the Directive of the European Parliament and the Council (EU) 2019/1023 on preventive restructuring, the characteristics and principles of preventive restructuring, the current legal status in the Czech Republic including the Act on Preventive Restructuring, and international comparison of preventive restructuring and its coexistence with the approach of reorganization in the Czech legal environment. The final chapter focuses on the expected applicability of preventive restructuring. This thesis offers a comprehensive view on preventive restructuring, analyzes its potential benefits and challenges, and provides a comparative perspective with an emphasis on the Czech context. The conclusion summarizes key findings and reflects on the research questions raised in the introduction, noting that despite certain debtor-friendly aspects and procedural advantages, preventive restructuring in its current form is unlikely to have a significant impact on resolving the financial difficulties of commercial corporations in the Czech Republic.

Klíčová slova v anglickém jazyce

preventive restructuring, EU Directive 2019/1023, insolvency law